

Хрещений за ТВОЄЮ вірою

Publifye

Хрещений за твоєю вірою

Біблійна відповідь на хрещення немовлят

PUBLIFYE

Updated 2026-08-13

Contents

Contents	3
1 Перш ніж читати	6
2 Хто такий був Ернст Модерзон?	8
2.1 Де і коли	8
2.2 У що він вірив — і звідки прийшов	9
2.3 Його життя і служіння	9
2.4 Розрив із п'ятдесятницьким рухом	9
2.5 Чоловік і книга	10
3 Чому ми відповідаємо	12
3.1 Традиція чи Слово	13
3.2 Якщо Він — Господь	14
3.3 Тому	14
4 Дім Корнилія	16
4.1 Заперечення Модерзона	16
4.2 Відповідь	16
5 Дім Лідії	18
5.1 Заперечення Модерзона	18
5.2 Відповідь	18
6 Тюремний наглядач у Филипах	20
6.1 Заперечення Модерзона	20
6.2 Відповідь	20
7 Авраам	22
7.1 Заперечення Модерзона	22
7.2 Відповідь	22
8 Ной	26
8.1 Заперечення Модерзона	26
8.2 Відповідь	26
9 Крисп	28
9.1 Заперечення Модерзона	28

CONTENTS	4
9.2 Відповідь	28
10 Велике доручення	30
10.1 Заперечення Модерзона	30
10.2 Відповідь	30
11 Отці Церкви	32
11.1 Заперечення Модерзона	32
11.2 Відповідь	32
12 Хто увірує й охреститься	34
12.1 Заперечення Модерзона	34
12.2 Відповідь	34
12.3 Та чи не відроджує саме хрещення?	35
13 Становище в завіті	40
13.1 Заперечення Модерзона	40
13.2 Відповідь	40
14 Уся праведність	48
14.1 Заперечення Модерзона	48
14.2 Відповідь	48
15 Форма хрещення	51
15.1 Заперечення Модерзона	51
15.2 Відповідь	51
15.3 «Та хіба Єзекиїль не кропить»	52
16 Завершення	54
16.1 Заперечення Модерзона	54
16.2 Відповідь	54
16.3 Останнє слово: почуй і відчини сам	57
17 Підсумок: де книга хибить	58
17.1 Вісім хиб	58
17.2 Позитивне, в одному рядку	59
17.3 Прообраз, в одному вірші	60
17.4 Вирок	60
18 До певного читача	62
19 До пастиря	68
19.1 Коли надходить спротив	70

CONTENTS	5
20 Свідчення	74
20.1 Нове народження — і три яйця	74
20.2 Ablution — очищення, і діти	75
20.3 Свідок у наш час	78
20.4 Наостанок	78
21 Співпрацівник	79

Chapter 1

Перш ніж читати

«Кожен із нас за самого себе дасть звіт Богові» (Рим. 14:12) — та ніколи не самотою; маємо Заступника, Ісуса Христа (1 Ів. 2:1). Хто ж ми такі, щоб бути неслухняними Йому? Випробовуй усе, що тут читаєш, самим Письмом, і виконуй те, що знайдеш:

1 Солунян 5:21 · Усе ж випробовуйте, тримайтеся доброго.

Дії 17:11 · А вони були шляхетніші за солунян, — прийняли Слово з усією готовністю та день у день досліджували Писання, чи так воно є.

І читай до кінця, перш ніж зважишся. Хоч би який спротив здіймався в тобі — «але ж мене охрещено немовлям», «хіба хрещення не діло?», «є лише одне хрещення», «навіщо розділятися через це?» — будь терплячий: ця книга бере кожне з них, і кожне інше, яке ми могли знайти чи уявити, і зважає кожне самим лише Письмом. Не відкладай її при першій же трудності; відповідь на твій майже напевно за кілька сторінок далі. Читай її так, як верійці читали Павла, — «чи так воно є» (Дії 17:11), — до самого кінця.

Цей твір — відповідь на трактат Ернста Модерзона «**Чи маю я хреститися ще раз?**». Він діє на чотири способи. Він **вчитує** у Письмо те, чого там нема: Модерзон визнає, що Марко 10 «насправді не має нічого спільного з хрещенням», і робить із цього «міцну опору для хрещення немовлят». Він **висміює** заповідь: «спитайте їх, чи користуються вони парасолькою», немовби хрещення — лише практична річ, а не духовна. Воно вкладене у форму «**бесіди**», де співрозмовник поступається на кожному пункті — «Ваша правда», «мушу визнати» — щоб ти відчув, що обидві сторони почуто, тоді як Письмо так і не озивається. А коли все інше не вдається, **виймають козир єдності**: «не сперечаймося, ми ж хочемо бути одно» — так що саме тримання заповіді виглядає поділом, і ти відкладаєш її задля миру. Там, де текст мовчить або говорить навпаки, вчитування, сміх і почуття заповнюють порожнечу. Тож зважуй докази на Слові, а не настрій, у який їх загорнуто, — бо

ми показуємо тобі кожне місце, його ж словами. Будь також готовий, що цю звістку можуть зустріти мовчанням або внутрішнім спротивом провідники громади. Дехто збудував своє життя, служіння, добре ім'я чи матеріальний достаток на протилежному розумінні, і розрахунок із Письмом може коштувати більше, ніж вони готові віддати. Один віруючий — чоловік, що сміливо звіщав Євангелію на вулиці — не зважився сказати це прямо, доки не вийшов на пенсію: хрещення немовлят було хибне. Доки хліб насущний спочивав на протилежному вченні, ціна була надто висока; аж коли від того вже не залежав, прийшло визнання. Але ти читаєш це, бо шукаєш правди.

Івана 6:63 · То Дух, що оживлює, тіло ж не помагає нічого.
Слова, що Я їх говорив вам, — то дух і життя.

Chapter 2

Хто такий був Ернст Модерзон?

Книга, на яку ми відповідаємо, — це норвезький переклад німецького трактату Ернста Модерзона (1870–1948) «Soll ich mich noch einmal taufen lassen?» — норвезькою **Чи маю я хреститися ще раз?** (Душпастирська бесіда), із зазначенням автора як Ернст Модерсон. Ми цитуємо Модерзона дослівно впродовж усієї відповіді, і кожен розділ покликається на його власну частину — але ті покликання тут **лише для того, щоб ти міг прочитати, на що ми відповідаємо**. Вони передають погляд Модерзона, а не наш; відповідь — це ця книга. Якщо хочеш суть коротко й легко поділитися нею, вона є в **Увіруй і охрестися**. Усі біблійні цитати наведено за перекладом Івана Огієнка.

Перш ніж випробовувати книгу, ми винні чоловікові, що стоїть за нею, справедливість. Це не напад на Ернста Модерзона. Він був відомим проповідником пробудження, що впродовж довгого життя кликав людей до навернення і зібрав багатьох довкола імені Христового. Якщо ми відповідаємо на його книгу, мусимо спершу побачити його таким, яким він був, — хто він був, звідки прийшов, у що вірив, коли і де жив.

2.1 Де і коли

Ернст Модерзон народився 14 лютого 1870 року в Зості, у Вестфалії, і помер 2 лютого 1948 року в Бад-Бланкенбурзі, у Тюрингії, — за дванадцять днів до свого 78-річчя. Він був німцем і був лютеранином від першої миті: народжений у церковній лютеранській родині, п'ятою дитиною після трьох братів і сестри.

Батько, Вільгельм Модерзон (1832–1918), був будівничим — суворим і твердим чоловіком, до якого діти «не мали справжнього доступу». Матір, Луїзу (з дому Гайдебрінк), він хвалив як добру виховательку, від якої багато навчився. Його старший брат Отто Модерзон став славетним пейзажистом, а невісткою була малярка Паула Модерзон-Беккер; інший брат, Вільгельм, став Landgerichtspräsident — головою земельного суду. Замолоду Ернст писав театральні рецензії і мріяв

стати актором; батько суворо це заборонив, і Ернст згодом дякував Богові, що батько вберіг його від «хибної стрілки на колії».

2.2 У що він вірив — і звідки прийшов

Тут криється деталь, вирішальна для всієї цієї книги: Модерзона **охрещено немовлям**, як заведено в лютеран. Його переломом у дорослому віці було не хрещення, а **навернення** (1893 року, під час вікаріату в Зігерланді), коли віруючі християни показали йому дорогу. Він навіть не міг назвати точного дня навернення. Сам він ніколи не христився на свою віру дорослим. Чоловік, що написав трактат, який відмовляє людей від повторного хрещення, сам був охрещеним немовлям лютеранським пастором.

Духовно він вийшов із руху освячення (Heiligungsbewegung) і неопієтизму — спільного руху Гнадауського пробудження, осередком якого був Альянсовий дім у Бад-Бланкенбурзі, куди Німецький Євангельський Альянс покликав його 1906 року. Невдовзі він став найулюбленішим євангелистом Німеччини, і його називали «німецьким Муді». 1919 року він заснував видавництво Harfe-Verlag, що друкувало його твори; загалом він написав 268 видань, перекладених 60 мовами, сукупним накладом близько чотирьох мільйонів. Його життєве гасло — «Heilig dem Herrn», Святе Господеві — стояло на фронтоні видавництва, на дверях конференційної зали та над його тижневиком.

2.3 Його життя і служіння

Він був пастором у Вайденау (1894–99), а від 1900 року — у Мюльгайм-на-Рурі. Пробудження в Мюльгаймі 1905/06 років стало одним із джерел німецького п'ятдесятницького руху, і Модерзон у перші роки був близький до цього руху. Його сила як проповідника полягала не в знаменнях і чудах, а в проповіді, наверненні та освяченні: те, чого він очікував як плоду, були спасенні душі.

2.4 Розрив із п'ятдесятницьким рухом

1909 року він відмовився підписати Berliner Erklärung, що засуджувала п'ятдесятницький рух як такий, що «знизу». Але 1911 року він сам порвав із рухом — особливо з ученням про говоріння мовами як видимий доказ хрещення Духом. Його зріле вчення про Духа було освяченням

«глибшого життя» в душі Кесвіка: Духа приймають вірою (печать, Еф. 1:13), а «повнота» (Еф. 5:18) — це стала заповідь тому, хто вже віруючий, — не криза «другого благословення» й не пов'язана з мовами. Він не був твердим цесаціоністом: у принципі він уважав дари чинними до повернення Ісуса і називав справжнє говоріння мовами небесною мовою. Та на практиці він був проти п'ятдесятництва. Саме цей консервативний відрух — захищати успадкований лад супроти тих, хто брав Письмо радикально дослівно, — ми знову зустрічаємо в книзі про хрещення.

І тут трагедія загострюється до вістря. У власній книзі про сповнення Духом, *Werdet voll Geistes!*, Модерзон розбирає дванадцятьох учнів у Ефесі — він тисне саме Павловим питанням: «У що ж ви христились?» (Дії 19:3), — стежить, як вони переходять від Іванового хрещення до хрещення в Ім'я Господа Ісуса і лише тоді приймають Духа. Він тримав у руках і проповідував те єдине місце, що показує: хибне хрещення лишає Духа чекати на правдиве, — і все ж боронив купіль, покладену на нього, перш ніж він міг увірувати. Він бачив двері й описав їх іншим, та не захотів провести крізь них власних читачів.

За нацизму він спершу схибив — на якийсь час дав себе захопити позірному піднесенню Німеччини. Але режим обернувся проти нього: затаврував його «Landesverräter» — зрадником вітчизни — за його визнання Христа, розпустив його молитовну спілку, а гестапо його заарештувало. Його випустили з майже п'ятирічною забороною подорожувати, говорити й писати. 1947 року — коли багато хто вважав, що християнські конференції в радянській зоні неможливі, — він наважився знову зібрати людей у Бад-Бланкенбурзі на першу повоєнну конференцію. Наступного року він помер.

2.5 Чоловік і книга

Скажімо ясно, не загортаючи: де Ернст Модерзон стоїть перед Богом нині, ми не судимо — ні до спасіння, ні до погибелі. Це належить Богові, що судить праведно: «Господь знає Своїх» (2 Тим. 2:19), і та сама благодать, що прийняла розбійника, може сягнути поза звичайну заповідь. Ми лишаємо його Богові. Але те, що сказав Ісус, стоїть, і це не дрібниця: «Коли хто не народиться згори, не може побачити Божого Царства... коли хто не народиться з води й Духа, не може увійти в Боже Царство» (Ів. 3:3,5). Нове народження — це сам вхід. І саме в цьому одному пункті Модерзон захищав традицію, у якій

народився, і донині відводить щирих людей від ясного наказу з власних уст Ісуса.

Chapter 3

Чому ми відповідаємо

Ця книга має одну мету: бути вірною Біблії. Це не сварка й не змагання, хто начитаніший, а питання послуху Богові та Його слову. Усе інше — кожна цитата, кожне покликання, кожен доказ — стоїть або падає з одним: що каже Письмо?

І вирішує це не те, наскільки настійливо чи зворушливо щось сказано, — бо облуда перемагає переконуванням, а не силою. Послухай, як влучно б'є Слово: саме той розділ, на якому Модерзон будує свій найсильніший доказ (Кол. 2), починається застереженням «щоб ніхто вас не звів облесливими словами» — грецьке *pithanologia* *πιθανολογία*^{G4086}, переконлива мова (Кол. 2:4). А до тих, кого збили з ясної заповіді, лунало Павлове запитання: «Хто заборонив вам коритися правді?... Це переконання не від Того, Хто вас закликав» (Гал. 5:7-8). Більше про чоловіка ми не кажемо — серце належить Богові. Читачеві ж кажемо лише те, що каже Слово: випробуй переконування на тексті.

Я пишу не як глядач. Я сам свідок, що Слово справджується — не на дев'яносто дев'ять, а на сто відсотків. Я пройшов крізь воду й устав як нова людина, і прийняв те, що Він обіцяв. Тому я не можу мовчати. Хто побачив, що Письмо правдиве, не може спокійно дивитися, як людей тримають осторонь того, що воно обіцяє.

Дії 2:38 · А Петро до них: «Покайтеся, і нехай кожен із вас охреститься в Ім'я Ісуса Христа на відпущення ваших гріхів, — і дара Святого Духа ви приймете.

Зверни увагу, що на кону не лише вода, але й обітниця, що з нею пов'язана: «і дара Святого Духа ви приймете». Петро сполучає двоє — навернення, хрещення й дар Духа. (Порядок не механічний: у Корнілія Дух зійшов перед водою, Дії 10:44-47; в Ефесі — у хрещенні, Дії 19:5-6; тут — після. Стале не замкнений порядок, а те, що Дух і хрещення нерозлучні, — і саме тому вода не може бути механічною причиною.) Коли заповідь відкладають, відкладають не лише дію; губиться щось, що Бог із нею пов'язав. Саме цю втрату я бачив, і вона не дає мені спокою.

Бо понад сто років книга з лагідним, душпастирським тоном відмовляла щирих віруючих від послуху. Та тон — це не вся картина, і саме він уводить в оману. Під лагідністю книга робить трохи смішним того віруючого, що відчуває правильність хрещення, і грає на страху порушити єдність і лишитися осторонь. Глум і страх, убрані в привітність, заводять далі, ніж могла б одверта боротьба. І це зайшло задалеко. Я більше не можу стояти й мовчки дивитися, як це діється.

3.1 Традиція чи Слово

Модерзон завершує власну книгу засторогою проти того, щоб «чіплятися за букву», але Ісус застерігає від справжньої небезпеки — що успадкований звичай **скасовує** Боже слово, — як і чинить власна традиція Модерзона:

Марка 7:13 · Так ви робите Боже Слово марним вашим переданням, яке ви прийняли й передали далі. І багато такого подібного робите.»

Цей вірш сам Модерзон обертає проти традиції. Але послухай, що сказано про тих, хто відмовився від хрещення:

Луки 7:29-30 · І ввесь народ, що слухав, і митники визнали Божу правду, охрестившись Івановим хрещенням. А фарисеї та законники відкинули Божу волю щодо себе й не христилися від нього.

Глянь, куди вказує вістря. Ті, що охрестилися, «визнали Божу правду». Ті, що не христилися, відкинули Божу волю — грецькою *atheteo ἀθετέω*^{G114}, «відкинути, відсунути» Божу раду (*boule βουλή*^{G1012}). Це точно та сама **дія**, яку сам Модерзон засуджує в Марка 7:13, де людська заповідь *ακούω ἀκούω*^{G208} «робить Боже Слово марним». Два різні грецькі слова — один і той самий гріх: відсунути те, що сказав Бог. (Завваж: Іванове хрещення було хрещенням навернення, приготуванням до Христа, — не повним хрещенням водою і Духом в Ім'я Ісуса, що звелено нині. Прообраз не в тому, що ці двоє — те саме хрещення, а в самій дії: відкинути воду, яку дає Бог.) І ось вістря: не слухняні чіплялися за букву; а ті, що відмовилися від води задля традиції. Питання ніколи не Модерзон проти мене. Це традиція проти Слова.

3.2 Якщо Він — Господь

Луки 6:46 · Чому звете ви Мене: Господи, Господи, — та не робите того, що Я говорю?

Якщо звемо Його Господом, то робимо те, що Він каже. А Він сказав це Сам, коротко й ясно: «Хто увірує й охреститься, — буде спасений» (Мр. 16:16). Увіруй і охрестися — сполучено словом «і», а не «або». Не порада проповідника, а останні слова Того, Хто щойно переміг смерть.

Належить і чесна заувага: Марка 16:9-20 бракує в найдавніших грецьких рукописах, і текстова історія цих віршів спірна. Але хрещення віруючих не висить на цьому одному вірші. Заповідь непохитно стоїть у великому дорученні — учить народи, христить їх (Мт. 28:19), — і взірець повторюється в кожному апостольському випадку: Дії 2:38; 8:36-39; 10:47-48; Рим. 6:3-4; Гал. 3:27; Кол. 2:12; 1 Пет. 3:21. Суть не в текстовій історії одного вірша, а в тому, що хрещення — це наказ Господній.

3.3 Тому

2 Коринтян 5:14 · Бо Христова любов спонукує нас. Ми знаємо, що Один помер за всіх, тому всі померли.

Це любов, а не боротьба, рухає цим. Ми не виносимо вироку Модерзонаві як людині. Ми боремося з ученням у цьому одному пункті, а не з чоловіком, і зустрічаємо його тим самим милосердям, яке він сам проповідував. Але ми визволяємо охрещеного немовлям віруючого — того, хто ніколи не чув, що є інше прочитання і що Сам Учитель кличе його до води.

«Духа не вгашайте» (1 Сол. 5:19). Народ, що відкладає заповідь, утрачає більше, ніж здогадується. Тому ми це пишемо — не щоб виграти справу, а щоб ніхто не став перед Христом, назвавши Його Господом, тоді як відсунув Його слово, і щоб Його народ дістав усе, що Він обіцяв: воду й Духа.

І відсунімо одне слово з дороги відразу, бо воно вирішує суперечку, перше ніж її випробувано. Модерзон питає: «чи маю я хреститися ще раз?» Та хреститися знову передбачає, що перше було хрещенням,

— а це якраз і є питання. Бо для того, кого облито водою немовлям, без віри, це не інше хрещення; це його перше справжнє. Тому ми не звемо це повторним хрещенням і тебе просимо так не думати. Питання не «ще раз?» — а «чи ти вже охрещений на свою віру?»

І тут **Письмо саме руйнує** все заперечення. Правило Модерзона — «ти вже охрещений, не христися знову». Та саме це апостол переступив. В Ефесі Павло знайшов **дорослих** учнів, що вже були охрещені — «Івановим хрещенням» (Дії 19:3), правдивим хрещенням навернення, але не в Ім'я Ісуса й без Духа (в. 2). А проте «вони охрестилися в **Ім'я Господа Ісуса**» (Дії 19:5). Дорослі, раз перед тим охрещені, охрещені наново. Це не було повторним хрещенням чинного хрещення — це було їхнє перше справжнє; апостолове правило ніколи не було «одна вода, і ні разу більше», а «хрещення мусить бути **справжнє**». Якщо нам відмовити охрещеному немовлям у тому самому, мусили б ми твердити, що розуміємо хрещення краще за самих апостолів. І коли вже навіть справжнє хрещення навернення мусило поступитися перед правдивим — наскільки ж більше невірне немовляче скроплення, що не несло ні віри, ні навернення.

Chapter 4

Дім Корнилія

4.1 Заперечення Модерзона

Сказано «з усім його домом», тож принаймні так само ймовірно, що там були діти, як і те, що їх не було.

— Ернст Модерзон, «Дім Корнилія»

Прочитай його сам: [Модерзон, «Дім Корнилія»](#).

4.2 Відповідь

Тут він хибить — і хибить саме в тому одному місці, яке справді каже, хто був присутній. Модерзон будує на ймовірності. Але Лука сам заповнює, хто був «увесь дім»:

Дії 10:44-47 · Як Петро ще говорив ці слова, злинув Святий Дух на всіх, хто слухав Слово. А віруючі з обрізаних, що прийшли разом із Петром, здивувалися, що дар Святого Духа вилився і на поган. Бо чули, як ті розмовляють мовами та звеличують Бога. Тоді Петро сказав: «Чи може хто заборонити воду, щоб не хрестились оці, що прийняли Святого Духа, як і ми?»

Читай порядок, слово за словом. Дух зійшов на «всіх, хто **слухав Слово**» — грецькою *ἀκούω*^{G191}, чути й розуміти. Вони «розмовляли мовами та звеличували Бога» (в. 46). Лише потім Петро каже: чи може хто заборонити їм воду? (в. 47). Отже: чути → прийняти Духа → хреститися. Кожна ланка передбачає людину, що може чути, розуміти й хвалити Бога. Немовля не робить нічого з цього.

«Увесь його дім» (грецькою *οἶκος οἶκος*^{G3624}) каже, хто належав до домашніх, — а не те, що там були немовлята. Модерзонове «принаймні так само ймовірно» — це саме воно: здогад, збудований на тому, чого текст не каже. Але де текст говорить, він говорить проти нього

— він наповнює дім людьми, що чують і вірять. Доказ із мовчання не може нести вчення; а тут текст навіть не мовчить.

Цей взірець — проповідувати, чути, вірити, христити — стоїть за кожним записаним випадком у Діях апостолів, розгорнутим у «Крізь воду», розділі «Апостольський стандарт». Корнилій не виняток із правила; він є правилом.

Скажімо ясно: що дім охрестився як одиниця — спостережено правильно, це Модерзонові належить визнати. Але те єдине місце Письма, яке він наводить, описує охрещених як людей, що чули слово, розмовляли мовами й звеличували Бога (в. 44–46), — дії, яких не робить жодне немовля. Спостереження про хрещення дому стоїть; висновок про немовлят — ні.

Chapter 5

Дім Лідії

5.1 Заперечення Модерзона

Немає й слова про те, що ті, хто належав до її родини та дому, стали віруючими. А проте сказано: коли вона й дім її охрестилися. Хіба це не дає над чим замислитися?

— Ернст Модерзон, «Дім Лідії»

Прочитай його сам: Модерзон, «Дім Лідії».

5.2 Відповідь

Це таки дає над чим замислитися — але протилежне до того, чого хоче Модерзон. Він знову будує на мовчанні: текст не згадує, що решта в домі увірувала, отже (гадає він) це могли бути невіруючі діти. Та послухай, що текст насправді каже:

Дії 16:14-15 · Серед слухачів була жінка на ім'я Лідія, з міста Тіятір, що торгувала кармазином і шанувала Бога. Господь відкрив її серце, щоб вона прийняла те, що говорив Павло. Коли ж охрестилася вона й увесь її дім, то благала нас, кажучи: «Якщо ви визнали мене вірною Господеві, то ввійдіть до мого дому й лишіться». І вмовила нас.

І тут ми мусимо бути суворо чесними, бо інакше зробимо точнісінько ту саму помилку Модерзона, лише в зворотному напрямі. Текст не каже, хто належав до Лідіїного «дому» (грецькою *oikos oikos*^{G3624}) — ні що там були немовлята, ні що їх не було. Ми так само мало вчитуємо дорослих, як він вчитує немовлят. Річ не в тім, що ми знаємо, ніби дім складався з дорослих; річ у тім, що ніхто цього не знає, і що вчення не можна збудувати на домі, якого Письмо ніколи не описує. Але де текст говорить, там він говорить: «Господь відкрив її серце, щоб вона прийняла те, що говорив Павло» (Дії 16:14) — вона чула.

Лука дає їй стояти за весь дім, так само, як згодом каже «Крисп з усім своїм домом», де ввесь дім виразно вірить (Дії 18:8). А коли Павла й Силу випустили, вони пішли до Лідії й «побачили братів та потішили їх» (Дії 16:40) — тих у домі, кого справді згадано, названо віруючими братами. Це позитивний текст, на який ми спираємося, — а не здогад про те, хто ще міг там бути.

Те, що лише Лідію згадано як віруючу, нічого не доводить про вік решти. Модерзон обертає відсутність згадки на присутність немовлят. Це додавання того, чого Письмо не каже, — а Слово саме застерігає від додавання (Об. 22:18).

Скажімо ясно: що дім охрестився — спостережено правильно. Але це місце не згадує жодних дітей, нікого не наказує, нікого не передбачає, — а місце, що мовчить про дітей, не може нести вчення про хрещення немовлят. Спостереження стоїть; висновок — ні.

Chapter 6

Тюремний наглядач у Филипах

6.1 Заперечення Модерзона

«Радів він з усім своїм домом, що увірував у Бога.» Сказано не «вони» увірували, а «він».

— Ернст Модерзон, «Тюремний наглядач у Филипах»

Прочитай його сам: Модерзон, «Тюремний наглядач у Филипах».

6.2 Відповідь

Це найсильніший дім Модерзона — і саме тут його власний доказ обертається проти нього. Він чіпляється за те, що радів стоїть в однині («він»), і висновує, що решта в домі не вірила, але все одно була охрещена. Та прочитай вірші довкола:

Дії 16:31-34 · А вони відказали: «Віруй у Господа Ісуса, — і будеш спасений ти сам і весь твій дім». І звіщали Слово Господнє йому та всім, хто був у його домі. Тієї ж пізньої нічної години він узяв їх, обмив їхні рани й негайно охрестився сам і всі його. Тоді він завів їх до свого дому, поставив їжу і радів з усім своїм домом, що ввірував у Бога.

Глянь на вірш 32: «І звіщали Слово Господнє йому та всім, хто був у його домі». Увесь дім чув проповідь — уночі, перед хрещенням. І вірш 34: наглядач «радів з усім своїм домом, що ввірував у Бога». Тут будьмо точні: грецьке *peristeukōs* — «той, що ввірував» — стоїть у **чоловічому роді однини**; це сам наглядач увірував, а *panoikei panoi*^{G3832} — це прислівник «з усім своїм домом». Отже, Модерзон має рацію, що дієслово віри в однині. Але саме тому справа не спочиває на вірші 34 самому: вірш 32 виразно каже, що увесь дім чув слово, — і це той дім, що чув, охрестився й радів, а не немовлята, які ні чули, ні вірили.

Спитай же просто: чи можна збудити немовля посеред ночі, щоб слухати апостольську проповідь? Чи може немовля «радіти» — грецькою *agalliaō ἀγαλλιάω*^{G21}, тріумфувати — змістом Євангелії? Власний ключовий текст Модерзона передбачає дім, що чує, розуміє й радіє. Доказ, на якому він будує, валить те, що він хоче звести.

Скажімо ясно: вірш 32 зачиняє двері. Те єдине місце Письма, яке він наводить, саме каже, що увесь дім чув слово. Воно не влучає в хрещення немовлят — воно йому суперечить.

Chapter 7

Авраам

7.1 Заперечення Модерзона

Коли Бог уклав з Авраамом завіт обрізання, цілком зрозуміло, що всі чоловіки в домі водночас були обрізані. У час, коли починалося християнство, годі було й уявити інакше, ніж що й увесь дім охрещувано, коли батько родини давав себе охрестити.

— Ернст Модерзон, «Авраам»

Прочитай його сам: [Модерзон, «Авраам»](#).

7.2 Відповідь

Дамо Модерзонові його найкращий доказ на повну силу: думку про завіт. Обрізання було знаком завіту, даним і немовлятам, — а хрещення є знаком нового завіту. Хіба ж тоді не зрозуміло, що й діти його дістають? Це найсильніший козир за хрещення немовлят, і він заслуговує чесної відповіді.

Відповідь криється в самому чоловікові, якого він обирає: в Авраамі. Бо Авраам дає протилежний порядок:

Буття 15:6 · І ввірував Аврам Господеві, і це залічено йому в праведність.

Римлян 4:11 · А обрізання він прийняв як знак, що мав потвердити праведність із віри, яку він мав ще необрізаним. Так він став отцем усіх необрізаних, що вірують, щоб і їм залічено праведність.

Авраам увірував (Бут. 15:6) — і був обрізаний роками пізніше (Бут. 17). Павло каже це прямо: обрізання було **печаттю** (грецькою

sphragís σφραγίς^{G4973}) праведности, яку він уже мав вірою. Печать потверджує те, що вже є; вона цього не творить. Так ішла дорога того, хто сам увійшов у завіт: віра → знак. «А Ісак — хіба не дістав він знак немовлям, перед вірою?» Так. Але як природний нащадок, народжений у земному роді, він дістав земний знак завіту за правом народження. І саме цього в новому завіті нема: ніхто не народжується в Боже Царство тілом і кров'ю (Ів. 1:13; 3:6). Вхід — це нове народження вірою, — і там дорога завжди віра → знак, як і в самого Авраама, отця віри. Хто хоче зробити Авраама підставою, щоб давати знак перед вірою, той ставить отця віри з ніг на голову.

А «східний звичай» — що шейх міняє віру, і родина за ним іде — це саме звичай, культурна ймовірність. Це не біблійний текст. Жоден текст не показує батька, що несе невіруюче немовля до хрещення.

До того ж новий завіт виразно розриває з лінією тіла:

Євреїв 8:11 · І не навчатиме більше ніхто свого земляка чи брата свого, кажучи: «Пізнай Господа!» Бо всі будуть знати Мене, від малого до великого.

Завіт, у якому всі члени знають Господа, «від найменшого до найбільшого», за самим визначенням не може мати членів, що не знають. У нього народжуються згори, а не з тіла (Ів. 1:13). Лінія завіту — справжня річ, але вона веде до хрещення віруючих, а не від нього.

Тут найкращий речник думки про завіт оберне це так: «Саме тому, що новий завіт більш благодатний і цілком Боже діло, діти мусять дістати знак, перше ніж зможуть вірити, як його дістав Ісак, — чому б їм діставати менше під більшим завітом?» Але вони не дістають менше: вони вже безпечні в благодаті (Мт. 18:14), несені, доки самі зможуть відповісти, і тоді дістають повну дійсність — нове народження, — а не лише знак. І знак не той самий. Обрізання було не просто познакою тілесного роду — воно було зовнішньою тінню того обрізання серця, яке Сам Бог обіцяв учинити: «Господь, Бог твій, обріже твоє серце» (Повт. 30:6; пор. Єр. 4:4). І навіть його можна було прийняти двома способами: дитина — через народження (Ісак), але й чужинець — через власний вибір: «Коли ж чужинець перебуватиме з тобою й захоче справити Пасху Господеві, то нехай буде обрізаний у нього кожен чоловічої статі... і він буде, як народжений у краю» (Вих. 12:48). Чужинець чув, обирав, діставав знак і входив — дорога прозеліта, і прообраз хрещення віруючих: віра → знак. Хрещення якраз припечатує

ту внутрішню дійсність, на яку вказувала тінь, — бути померлим і воскреслим із Христом, «воскрешеним із Ним вірою в силу Бога» (Кол. 2:12), — дійсність, що приймається вірою, віри, якої немовля не має. І ось місце Письма, а не висновок: Сам Бог каже, що новий завіт не такий, як старий, «бо вони не залишилися в Моему завіті» (Євр. 8:9) — хібною старого були саме члени без віри. Внести невіруючого назад — це не зробити завіт більш благодатним; це внести хибу старого завіту в новий — пряму протилежність до «всі будуть знати Мене» (Євр. 8:11).

І скажімо це вголос, бо це найдивовижніше в усій справі: діти не стоять поза — і їх не треба вносити всередину, — **вони вже Його**. Бог каже це Сам, без жодного застереження: «Ось, усі душі Мої: як душа батькова, так і душа синова — Мої вони. Душа, що грішить, вона помре» (Єз. 18:4). Приглянься до будови цього вірша: належати Богові — це початковий стан; а відлучає власний гріх. І ще сильніше — Він називає їх Своїми прямо: діти Його народу — це ті, **«що ти породила Мені»**, а принесених у жертву Він називає **«синами Моїми»** (Єз. 16:20-21). Він володіє ними перше всякого обряду й перше всякої їхньої власної віри. Тому Давид міг сказати про своє померле немовля: «я піду до нього» (2 Сам. 12:23); тому «їхні Анголи на небі завжди бачать обличчя Мого Отця» (Мт. 18:10); і тому нема волі Отця, «щоб загинув один із цих малих» (Мт. 18:14).

І Письмо малює це прообразом, що ця книжка вже знає: коли покоління, здатне відповідати за себе, полягло в пустині, то саме діти, **«які не знають сьогодні ні добра, ані зла»**, перейшли Йордан і дістали край — «вони ввійдуть туди, і Я їм дам його, і вони посядуть його» (Повт. 1:39). Ті, хто не знав добра й зла, увійшли; а ті, хто знав краще й не хотів вірити, zostалися лежати в піску. І Сам Ісус виводить становище дітей перед Богом зі Старого Завіту: коли первосвященики обурилися на дітей, що кричали «Осанна», Він відповів: **«Чи ж ви ніколи не читали: Із уст немовлят, і тих, що ссуть, учинив Ти хвалу?»** (Мт. 21:16, з покликом на Пс. 8:3 — де єврейський текст читає «заснував Ти силу»). Тож поглянь, що це робить зі страхом, який насправді жене до хрещення немовлят: «а що, як моя дитина помре нехрещеною?» Відповідь — не таїнство, а обітниця: дитина вже Його. Вода не додає нічого до того, що Бог уже тримає; вона чекає на день, коли дитина зможе почути, увірувати й відповісти за себе сама.

Скажімо ясно: жоден із трьох текстів не наказує хрестити немовля, а два з них (Бут. 15:6; Рим. 4:11) дають віру перед знаком. Його найкращий доказ цілить у справжню мішень — і не влучає.

Chapter 8

Ной

8.1 Заперечення Модерзона

Це спасіння Ноевої родини сам Петро означає як прообраз хрещення. Ту саму думку про спільність у межах дому ми зустрічаємо тут.

— Ернст Модерзон, «Ной»

Прочитай його сам: [Модерзон, «Ной»](#).

8.2 Відповідь

Модерзон має рацію, що спасіння Ноя — прообраз хрещення: Петро сам так каже. Але прочитай, що Петро каже, що означає прообраз, бо це якраз виключає недієздатного суб'єкта:

1 Петра 3:20-21 · Вони були неслухняні за Ноевих днів, коли Бог терпляче чекав, поки будувався ковчег. У ньому небагато, цебто вісім душ, спаслося через воду. Це образ хрещення, що нині спасає й вас, — не змивання тілесного бруду, а обітниця Богові доброго сумління, силою воскресіння Ісуса Христа, —

Петро в'яже хрещення із сумлінням: воно — «обітниця Богові доброго сумління» (1 Пет. 3:21). Грецькою: *επερώτημα ἐπερώτημα*^{G1906} — свідома відповідь, звернення, присяга доброго сумління Богові. Немовля не має сумління, яким могло б відповісти, і не може згодом твердити, що склало присягу, про яку ніколи не відало. Отже, сам прообраз, на який покликається Модерзон, вимагає того, хто може відповісти Богові, — протилежність пасивному обрядові над недієздатним.

І завваж, хто були ті восьмеро: Ной, його дружина, троє синів і їхні жінки (Бут. 7:13) — названі на ім'я, дієздатні люди. Але сила прообразу не в тому, хто був у ковчезі; вона в тому, чим Петро називає

хрещення: звітом доброго сумління, свідомою відповіддю Богові. А саме цього немовля дати не може.

Скажімо ясно: те єдине місце, яке наводить Модерзон, означає хрещення як свідомий завіт доброго сумління. Воно не влучає в немовля — воно зачиняє його назовні.

Chapter 9

Крисп

9.1 Заперечення Модерзона

Для апостола не було різниці, чи сказав він: я охрестив Криспа, чи: Криспа та його дім, — бо Крисп і його дім належали разом, це було одне поняття.

— Ернст Модерзон, «Крисп»

Прочитай його сам: [Модерзон, «Крисп»](#).

9.2 Відповідь

Тут Модерзон видобуває висновок про хрещення немовлят із тексту, що каже точно протилежне. Прочитай, що там справді стоїть:

Дії 18:8 · А Крисп, старший синагоги, увірував у Господа з усім своїм домом. І багато коринтян, почувши, увірували й охрестилися.

Текст сам дає порядок — для всього гурту: вони **почули, увірували й охрестилися**. А про дім Криспа виразно сказано, що він увірував «з усім своїм домом». Це не текст про хрещення немовлят; це один із найясніших текстів про хрещення віруючих у всьому Письмі. Дім увірував.

А його інший козир — що Павло в 1-му Посланні до коринтян згадує лише Криспа — хибить так само:

1 Коринтян 1:14-17 · Дякую Богові, що я не охрестив нікого з вас, окрім Криспа та Гая, щоб ніхто не сказав, що ви охрестилися в моє ім'я. Охрестив я, щоправда, і дім Степанів; а більше не знаю, чи христив кого іншого. Бо Христос послав мене не христити, а звіщати Євангелію, і то не в мудрості слова, щоб хрест Христів не втратив сили.

Та прочитай, що Павло справді каже. Він пише не те, що хрещення байдуже, — він пише проти поділу. Коринтяни збилися в партії: «я Павлів», «я Аполлосів», і робили честю те, хто їх охрестив. «Чи ж Христос поділився?... чи в Павлове ім'я ви охрестилися?» (1 Кор. 1:13). Тому Павло дякує, що сам охрестив небагатьох, — щоб ніхто не міг сказати, що вони охрестилися в його ім'я (в. 15). Але під його ж служінням уся громада охрестилася: «багато коринтян... увірували й охрестилися» (Дії 18:8), упродовж півтора року в місті (Дії 18:11). А те, що «Христос послав мене не христити, а звіщати», означає не те, що хрещення неважливе, а що перше завдання апостола була проповідь; саму ж дію хрещення він зазвичай лишав іншим, — як і «не Сам Ісус христив, а Його учні» (Ів. 4:2). Бо ж Павло христив (Криспа, Гая, дім Степанів), і це той самий Павло, що навчає: ми «охрещені в смерть Христову» (Рим. 6:3). Хитрість Модерзона — обернути «я охрестив небагатьох особисто» на «хрещення неважливе». Текст робить протилежне: він забороняє робити з хрещення партійний прапор, а не скасовує його.

Скажімо ясно: із двох місць Письма, які наводить Модерзон, одне каже «вони почули, увірували й охрестилися» (Дії 18:8), а друге йдеться про партійну суперечку, а не про вартість хрещення (1 Кор. 1) — Павло забороняє збиратися довкола того, хто христить, а не скасовує хрещення. Обидва хиблять у хрещенні немовлят.

Chapter 10

Велике доручення

10.1 Заперечення Модерзона

За цими словами, отже, спершу треба христити, а потім навчати, а про віру нема й мови... Завваж вислів «усі народи». Тут біблійний доказ народної церкви.

— Ернст Модерзон, «Велике доручення»

Прочитай його сам: [Модерзон, «Велике доручення»](#).

10.2 Відповідь

Модерзон хоче, щоб Матвій 28 навчав «спершу христити, потім навчай» — навпаки до Марка 16:16 — і щоб тому не можна було тиснути на Марка, вимагаючи віри перед хрещенням. Але сам грецький синтаксис це валить:

Матвія 28:19-20 · Тож ідіть і зробіть учнями всі народи, християчи їх в Ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа, навчаючи їх зберігати все те, що Я вам заповів. І ось Я з вами по всі дні аж до кінця віку».

Є одне — і тільки одне — наказове дієслово в цьому реченні: *mathēteúsate* μαθητεύσατε «зробіть учнями» (аорист наказового способу). Три інші — ідучи (*poreuthentes*), християчи (*baptízontes* βαπτίζοντες^{G907}) і навчаючи (*didaskontes*) — усі дієприслівники, підпорядковані головному дієслову. Вони кажуть, як відбувається учнівство, а не накладений порядок. Отже, речення навчає ні «христити перш, ніж навчати», ні «навчай перш, ніж христити». Воно навчає: робіть учнями — між іншим християчи й навчаючи. Воно не скасовує Марка 16:16; ці двоє стоять у злагоді: учнями стають ті, хто вірує й хреститься.

А «усі народи» — *panta ta ethnē* — це додаток до «зробіть учнями». Учнями роблять із народів, по одній людині. Текст не робить хрещення

колективним народним обрядом; учнівство за самим визначенням є особистою відповіддю.

Варто завважити іронію: власна порада Модерзона — «не тисни на букву». Але тут саме він тисне на дієприслівникове речення, щоб зробити з нього зворотний порядок, якого грека не дає. Прочитане правильно, протиставлення, якого він потребує, зникає.

Скажімо ясно: те єдине місце, яке він наводить, має один наказ — «зробіть учнями» — а хрещення є засобом, а не порядком. Воно не влучає в хрещення немовлят.

Chapter 11

Отці Церкви

Цей розділ вирізняється: це те єдине місце, де Модерзон доводить не з Письма, а з історії Церкви. Те, що його найсильніший «доказ» апостольського походження спочиває на традиції, а не на Слові, саме собою промовисте.

11.1 Заперечення Модерзона

З Тертуліанового спротиву можна виснувати, що хрещення немовлят існувало... Оріген: «Церква прийняла від апостолів передання — уділяти хрещення й малим дітям.»

— Ернст Модерзон, «Отці Церкви»

Прочитай його сам: [Модерзон, «Отці Церкви»](#).

11.2 Відповідь

Модерзон має рацію в одному: Тертуліанів спротив (близько 200 року) передбачає, що хрещення немовлят існувало. Але це доводить лише, що звичай постав і був спірний у II столітті, — а не те, що він був апостольським наказом. Те, що один із чільних голосів Церкви його поборює, навпаки свідчить, що він не був незаперечним апостольським переданням. Суперечка — це не рішення.

Оріген (близько 248 року) стверджує апостольське походження — але не наводить жодного доказу з Письма. Це недоведене твердження про передання, записане через два століття після апостолів: доказ від авторитету, а не від джерела. Він каже, що звичай існує; він не доводить його з Письма.

А собор у Карфагені (256) сперечався не про те, чи христити дітей, а про те, якого дня — чи чекати восьмого, як при обрізанні. Навіть це передбачає двоє: що практика вже існувала, і свідомий зв'язок із восьмиденним взірцем обрізання — тобто саме мислення про заміну знака завіту, яке і є спірним ученням, а не успадкованим наказом.

Засада проста: **прецедент — це не припис**. Те, що щось робили у II столітті, не робить його апостольським. Непомилне правило — саме лише Письмо (2 Тим. 3:16), — а воно мовчить про хрещення немовлят.

Спадщина, що лежить в основі аргументу. Зрештою, варто поглянути, звідки походить сам цей метод. Прирівнювання церковних отців і соборів до Святого Письма — це не лютеранський винахід; це спадщина Риму, який на Тридентському соборі (1546) звів цей метод у ранг догмату: передання мають прийматися «з такою ж самою побожністю і пошаною», як і саме Святе Письмо. Модерзон ніколи б не погодився з цим твердженням, але в цьому розділі він використовує його як аргумент. І практика, яку він захищає, має те саме джерело: хрещення немовлят прийшло до лютеранських церков не з Нового Заповіту; воно було перенесене з Риму через Реформацію разом із більшою кількістю «меблів», ніж ми звикли помічати: церковним календарем і особливим статусом неділі, нумерацією заповідей у катехизисі, купіллю як брамою до членства в церкві. Лютер очистив Євангеліє, але «меблі» залишилися. Я простежив усю цю лінію спадкоємності — як ця система виникала, собор за собором, і де вона відхиляється від Писання — у [When Tradition Took the Throne](#). Кожен, хто хоче зрозуміти, чому побожний євангеліст минулого століття захищав хрещення немовлят за допомогою церковних отців, а не апостолів, знайде там коріння цього явища — і воно веде не до Єрусалима, а до Риму.

Будьмо чесні в обидва боки: історія Церкви не вирішує справи в жоден бік. Так само нема жодного тексту I століття з перших рук, що забороняв би хрещення немовлят. Але саме тому справу треба вирішувати там, куди Модерзон сам не наважився її вести тут: у Письмі. І туди ми вертаємось.

Chapter 12

Хто увірує й охреститься

12.1 Заперечення Модерзона

Хто застосовує Марка 16:16 не до заснування громади, а до часів і обставин, коли громада вже існує, той викидає слово з його зв'язку.

— Ернст Модерзон, «Хто увірує й охреститься»

Прочитай його сам: Модерзон, «Хто увірує й охреститься».

12.2 Відповідь

Тут Модерзону належить визнати одне — і помилку у двох. Розділімо їх задля справедливості.

Марка 16:16 · Хто увірує й охреститься, — буде спасений, а хто не ввірує — засуджений буде.

У чому він має рацію: засудження в останній ланці падає на невіру — «хто не ввірує» — а не на нехрещеного. Сама вода не спасає; віра приймає, Бог спасає. Це правдива й важлива річ, і ми цілком її поділяємо. Хрещення — не магічний порятунок.

У чому він хибить, по-перше — граматика: *pisteúsas πιστεύσας*^{G4100} (аорист, активний — ти віруєш, ти дієш) сполучене через *kaí*, «і» (не «або»), з *baptistheís βαπτισθείς*^{G907} (аорист, пасивний — це чинять із тобою). Активної віри немовля чинити не може. Сама форма дієслова передбачає того, хто сам може вірити. Те, що суд падає на невіру, не робить хрещення не обов'язковим; заповідь і далі звучить «увіруй і охрестися».

По-друге — «лише заснування громади»: у Марка 16 немає жодної позначки, що обмежувала б заповідь місійним полем. Навпаки, контекст її універсалізує: «Ідіть по **всьому світу** та звіщайте Євангелію **всьому**

творінню!» (Мр. 16:15). Поділ між «місійним полем» і «усталеною громадою» не має опертя в тексті — його додано, а не вичитано.

По-третє — його «спростування» з Матвія 28 спочиває на чистій синтаксичній помилці (див. розділ «Велике доручення»): там один наказ — «зробіть учнями», а хрещення є засобом, а не зворотним порядком.

Скажімо ясно: із трьох тверджень тут одне влучає (суд над невірою), а два хиблять (місійне поле і обернення Матвія 28). Тут він ближче до мети, ніж будь-де, — але сам вірш, прочитаний грецькою, вимагає того, хто сам може вірити.

12.3 Та чи не відроджує саме хрещення?

Тут лежить найглибше заперечення — і справжня основа лютеранської церкви. Воно каже не лише, як Модерзон, що діти належать до неї; воно каже, що **саме хрещення чинить відродження** — вода є засобом благодаті, що народжує наново, відпускає гріх і дає Духа. Якщо дитина потребує відродження, а вона його потребує, то дайте ж їй хрещення, що відроджує. Це поважна думка, і вона заслуговує власної відповіді Письма — і вона її матиме, з тих самих віршів, на яких збудовано це вчення. Але спершу — побачмо ясно, чие це вчення:

Це, конкретно, — Церква Норвегії (Den norske kirke). Коли Den norske kirke хрестить немовля, її власний чин богослужіння проголошує над дитиною: «Бог народив тебе наново»; її віросповідання, Аугсбурзьке віросповідання (арт. IX), називає хрещення «необхідним для спасіння» і прямо стверджує: «хрещення спасає». Ось що важливо чітко побачити: у цьому питанні Реформація насправді ніколи не поривала з Римом. Лютер розірвав стосунки з папою через питання про те, як людина спасається — тільки вірою, — але хрещення він залишив точно таким, яким воно було в Римі: сама вода робить немовля наново народженим. Отже, те, чого дотримується державна церква в цьому питанні, — це не те, що було відновлено з Біблії; це вчення, збережене від Риму, яке Римська церква сповідує й донині. Це не якась маргінальна ідея. Це те, що великі історичні церкви — і римська, і православна, і лютеранська однаково — давно сприймають як належне; і в цьому одному пункті, попри все, що їх розділяє, вони говорять в один голос: Віттенберг тут не меншою мірою, ніж Рим. І саме в цьому проблема: таке давнє і поширене переконання ґрунтується на тому, що церква завжди говорила

і передавала, а не на якомусь повелінні від Бога. Воно ставить передання вище за Писання, тоді як саме Писання має судити передання.

Коли Ісусові приносили немовлят, Він брав їх на руки й благословляв — але ніколи нікого з них не хрестив. Перешукайте все Писання, і ви не знайдете жодного охрещеного немовляти: ні Христос, ні жоден з апостолів не хрестили дітей. Кожне хрещення в Біблії — це хрещення того, хто спершу почув і повірив. Den norske kirke хрестить те, що Ісус вважав за достатнє лише благословити.

Ба більше, вони вважають те омивання немовляти настільки повноцінним «хрещенням», що забороняють саме те, до чого закликає ця книжка. Церква Норвегії не дозволяє людині, «охрещеній» у дитинстві, прийняти хрещення за власною вірою — вони називають це повторним хрещенням і відмовляють у ньому; їхнє власне правило каже, що вже охрещений «не потребує нового хрещення» і «не може бути охрещений знову». Проте Писання ніколи не хрестить вірянина вдруге; воно хрестить його вперше — бо вода, колись вилита на немовля, взагалі не була його хрещенням.

І нехай це не сприймається як зневага до людей. Називаючи Церкву Норвегії, я маю на увазі вчення, а не її пастирів. Вони не всі однакові, хоча всі перебувають в одній системі: багато хто проповідує Христа розп'ятого, сидить біля вмираючих і віддає своє життя за свою паству — і таких я радо підбадьорюю й шаную, бо церква робить багато добра, і я дякую за це Богові. Але пастир поставлений для того, щоб показати людям дорогу, а Дорога — це Ісус, за Яким треба йти в усьому, а не в більшості справ. Тож почуйте одне суворе слово, і це слово Господнє, а не моє: там, де система виштовхує людей геть — де її традиція не пускає їх до нового народження, яке єдине відчиняє небо, — вона чинить те, що Він засудив у фарисеях: «що перед людьми зачиняєте Царство Небесне, бо й самі ви не входите, ані тих, хто хоче ввійти, увійти не пускаєте» (Матвія 23:13); «роде зміїний» (Матвія 23:33). Не допустити хоча б одну душу до тих дверей — це не дрібниця. І тому, з любові, а не з презирства, саме Писання тепер показує дорогу всередину —

Петро, на якого вони покликаються, сам вибиває ґрунт — двічі. Його найважчий вірш каже «хрещення спасає» — але послухай, як він відразу його обмежує:

1 Петра 3:21 · Це образ хрещення, що нині спасає й вас, — не змивання тілесного бруду, а обітниця Богові доброго сумління, силою воскресіння Ісуса Христа.

«**Не ... а.**» Петро відсуває спасіння геть від води на тілі й переносить його на відповідь сумління Богові. І тут ми не спираймося на один переклад, а на саму греку: слово — *eperōtēma ἐπερώτημα*^{G1906} — слово, що стоїть **лише цей один раз** у всьому Новому Завіті. Воно вміщає «відповідь», «прохання» і «обітницю»: у тогочасній правничій мові — *stipulatio*, узгоджене, присягнене зобов'язання, дане вищій владі (так подає його LSJ). Який би відтінок не вибрати, виходить одне й те саме: **свідома відповідь того, хто може відповісти**. Немовля її дати не може. Саме слово, до якого вдається Петро, виключає того, хто ще не може вірити.

І в тому самому посланні він каже, звідки приходить нове народження, — знов із «не... а»:

1 Петра 1:23 · Бо ви народжені наново не з тлінного насіння, а з нетлінного, через живе Боже слово, що живе й перебуває.

Народжені наново (*anagennāō ἀναγεννάω*^{G313}) **через живе Боже слово** (*lógos λόγος*^{G3056}) — а не через воду. Апостол, якого вони цитують, щоб довести, що вода відроджує, уже сказав, що Слово відроджує і що хрещення спасає як завіт віруючого сумління. Він ніколи не дає воді цього чинити.

Павло каже те саме — і називає, хто відроджує:

Тита 3:5 · Він спас нас не за діла праведности, які ми вчинили, а зі Свого милосердя, — купіллю відродження й відновлення Святим Духом,

«Купіль відродження» (*palingenesía παλιγγενεσία*^{G3824}) — але Святим Духом, і «**не за діла**». Обряд, учинений над тим, хто сам нічого не робить, є саме ділом; Павло зачинає таке прочитання. Дух відроджує; купіль припечатує те, що чинить Дух, — і вірш одразу по тому звертається до тих, що «**увірували** в Бога» (Тита 3:8).

А «віра немовляти»? Те, що Бог дає немовляті віру у воді, — це висновок, а не сказане. Письмо в'яже віру з почутим Словом: «віра

від слухання (акоῒ ἀκοῇ^{G189}), а слухання через слово Христове» (Рим. 10:17). Немовля не чує звістки. І так сталося в Корнилія: «Святий Дух зійшов на всіх, хто **слухав Слово**» (Дії 10:44) — перед водою, тож Петро міг спитати: «Чи може хто заборонити їм воду?» (Дії 10:47). Слово почуте, Дух даний, тоді вода. Ніколи навпаки.

«**Та хіба Письмо не дає немовлятам віри?**» Зазвичай наводять два місця, і жодне з них не тримає. Перше — Іван, що «застрибав з радости в утробі матері» (Лк. 1:44). Але сам текст робить його винятком: він був «сповнений Святого Духа ще з утrobi матері» (Лк. 1:15) — неповторний предтеча, що впізнав Месію. І слово — skirtáō σκίρτάω^{G4640}, стрибок радости (образ — рух плоду в утробі), не визнання й не хрещення. Те, що Бог може торкнутися ненародженого дитяти, лише показує, що Бог може все, — воно не робить того стрибка вірою й не в'яже його з водою. Не зведеш правила для всіх немовлят на одному, що був освячений в утробі. Друге — «ці малі, що в Мене вірують» (Мт. 18:6; Мр. 9:42). Але «малі» тут — ніжне слово Ісуса про скромних учнів: розділ починається з «станьте, як діти», щоб увійти (Мт. 18:3-4), а «ці малі» — це вівця, якої шукає пастир, та, що «Отець ваш не хоче, щоб загинула» (Мт. 18:10-14). А «що в Мене вірують» (pisteuō πιστεύω^{G4100}) передбачає віру — воно стверджує, що вони віруючі, а не дає віру тому, хто вірити не може. Це той самий ключ, що й у «таких Царство належить» (Мр. 10:14): дитинність і милостива вимога Божа, а не віра немовлят. Тож віра немовляти лишається так само несказаною після цих місць, як і перед ними, — Письмо й далі в'яже віру з почутим Словом (Рим. 10:17).

І Старий Завіт волає те саме. Там, де пророки обіцяють відродження, його завжди чинить Бог, завжди в серці, ніколи не вода робить цю працю. Давид молиться: «**Сотвори** в мені, Боже, чисте серце» (Пс. 51:12) — слово bara בָּרָא^{H1254}, творити з нічого, ужите тільки про Бога (Бут. 1:1). Господь обіцяє: «Я дам вам нове серце... Я дам **Свого Духа** (ruach רִיחַ^{H7307}) у вас і вчиню, що ви ходитимете за Моїми постановами» (Єз. 36:26-27) — Бог дає, Дух оселяється в найглибшому, а плід — життя, що ходить за Ним. Навіть «вода» в обітниці — це Божий-таки образ Духа: «Я виллю **воду** на спрагнене... Я виллю **Свого Духа** на твоє насіння» (Іс. 44:3) — вода й Дух поряд, і це Дух чинить. А обрізання серця? «**Господь**, Бог твій, обріже твоє серце... щоб ти **полюбив** Господа» (Повт. 30:6) — Бог чинить це, у серці, щоб людина любила. Від Мойсея до Петра Письмо каже одне: нове народження — творча праця Духа

в серці, прийнята вірою, — а вода є його приписаним знаком, ніколи його причиною.

І продумай цю думку до кінця. Якби сама вода відроджувала, то можна було б спасти ціле місто пожежним шлангом або вилити воду на натовп згори — і ось, ніхто, навіть той, хто христить немовлят, так не чинить. Чому ні? Бо всі знають, аж до самого мозку кісток, що хрещення — не те, що вода чинить над несвідомим, а те, в що віруючий входить. Симон був справді охрещений, справжньою водою (Дії 8:13) — і все одно був «у жовчі гіркій і в путах неправди» (Дії 8:23); вода торкнулася його, але не спасла. Те, що ніхто не спасає бризканням, саме собою є мовчазним визнанням, що знак вимагає того, хто вірує.

І ось тріщина в самій основі. Нема в Письмі жодного наказу про хрещення немовлят і жодного прикладу — це визнано. Отже, вчення спочиває на традиції Церкви й висновку, а не на слові від Бога. Та саме тут власний корінь Реформації обертається проти нього: Лютер став перед кесарем і сказав, що сумління зв'язане Письмом самим лише, а не соборами й успадкованим звичаєм (Вормс, 1521). За його ж власною засадою — самé Письмо — це вчення мусить упасти, бо воно покликається на Церкву саме там, де Письмо мовчить. Із Римом порвали про те, хто має останнє слово, але втримали Римове немовляче таїнство. Не Письмо несе це вчення — це традиція говорить там, де Слово мовчить.

Тож стовп падає — не тому, що ми применшуємо хрещення, а тому, що даємо Письму сказати, що саме чинить це. Хрещення справді спасає — але «як завіт доброго сумління» (1 Пет. 3:21); нове народження приходить через Слово, прийняте вірою (1 Пет. 1:23; Тита 3:5); а вода є приписаним місцем, де Бог його припечатує. Вода над невірним не відроджує нікого. Тому — і з тих самих слів, на яких вчення спочиває, — хрещення віруючого.

Chapter 13

Становище в завіті

13.1 Заперечення Модерзона

Коли діти під старим завітом діставали участь у знаку завіту, то й під новим завітом не можна їм цього відмовити... Я добре знаю, що тут не йдеться про хрещення немовлят, — але це слово [«пустіть дітей до Мене»] стає все ж міцною опорою для хрещення немовлят.

— Ернст Модерзон, «Становище в завіті»

Прочитай його сам: Модерзон, «Становище в завіті».

13.2 Відповідь

Це найважчий розділ книги, і він заслуговує, щоб кожную ланку випробувати. Модерзон наводить тут близько десяти місць Письма за хрещення немовлят. Полічімо, скільки з них його справді несуть.

Його власний ключовий текст обертається проти нього. Послання до колосян сполучає обрізання й хрещення — але послухай прикінцеве слово:

Колосян 2:11-12 · У Ньому ви були й обрізані обрізанням нерукотворним, коли скинули з себе тіло, що ним владарює гріхозна плоть, — обрізанням Христовим. Бо в хрещенні ви були поховані з Ним, і в ньому ви й воскресли з Ним через віру в силу Бога, що воскресив Його з мертвих.

«Воскресли з Ним **через віру в силу Бога.**» Текст, який Модерзон уживає для тягlosti знака завіту, в'яже саму дію з вірою того, хто приймає, — а її немовля не має. Його головний текст вимагає того, що він хоче виключити.

Та йди глибше, бо тут лежить ключ. Колосян 2:11 каже, що наше обрізання — **«нерукотворне»** (грецькою *acheiropoietos ἀχειροποίητος*^{G886}).

Зовнішнє обрізання ніколи не було метою — воно було тінню. Воно вказувало вперед на обрізання, яке чинить Сам Бог: «Господь, Бог твій, **обріже твоє серце...** щоб ти любив Господа, Бога твого, усім серцем своїм» (Повт. 30:6); «**усуньте крайню плоть свого серця**» (Єр. 4:4); «обрізаний у серці, **Духом**, а не буквою» (Рим. 2:29). Крайня плоть була образом твердого, нечутливого тіла довкола серця — «кам'яного серця», яке Бог обіцяє замінити **серцем із плоті** (Єз. 36:26), щоб ми стали м'якими й чуйними до Нього. Це і є сповнення обрізання: нове народження, очищення серця Духом. А таке обрізання саме «нерукотворне» — ніхто не накладе його на невіруюче немовля водою. Тут власна завітна нитка Модерзона обертається проти нього: тяглість від обрізання до хрещення йде через обрізання серця — нове народження, прийняття вірою, — а хрещення є місцем, де те, що Бог учинив у серці, припечатується. Модерзон хоче, щоб хрещення було тілесною річчю, зовнішнім обрядом, який можна вчинити над недієздатним; і саме тому хибить у тому, що воно є місцем **духовного** відродження. Хрестити невіруюче немовля — це вносити тілесну логіку старого завіту в новий — пряму протилежність до «нерукотворного».

І тут справа сягає вершини. Що ж тоді чинить дорослий, який знає — і все ж відмовляється від води? Він викриває серце, ще не обрізане: «необрізані... серцем і вухами», ті, що «завжди противляться Святому Духові» (Дії 7:51). Він хоче дитячої безпеки — бо дитина справді безпечна в благодаті, — але забуває, що робить її безпечною: те, що вона ні знає, ні може. Ісус різко розрізняє: раб, «що знав волю свого пана й не вчинив... буде сильно битий; а хто не знав... буде битий менше» (Лк. 12:47-48). «Хто вміє чинити добро, та не чинить, тому гріх» (Як. 4:17). Немовля не знає; дорослий знає. Тож одне й те саме звільнення не може покрити обох.

Чи ж може сама непокора черпати з благодаті й звільнити його від провини? Павло ставить це питання й сам відповідає: «Чи зостанемося в гріху, щоб благодать примножилась? Зовсім ні!» (Рим. 6:1-2). Робити з благодаті щит для відмови — це «обертати благодать нашого Бога на розпусту» (Юд. 4) — упертість старого, твердого серця в новій одежі.

І глянь на іронію: Ісус сказав, що Боже Царство треба прийняти «як мале дитя» (Мр. 10:15) — покірно, довірливо, слухняно. Хто вимагає, щоб із ним поводитися як з дитям, тоді як відмовляється схилитися як дитя, чинить найбільш не-дитяче з усього: ставить власний суд понад ясне слово Учителя. А очищення, яке він відкидає, — нове

народження згори, обрізання серця Духом — було ж запропоноване саме в тій слухняності, якої він зрікається. Він не черпає з якоїсь обхідної благодаті; він відкидає місце, де Бог очищає. Це чоловік, що відмовляється від води й зве себе обмитим.

Хай буде ясно, чого ми не кажемо: ми не виносимо вироку жодній душі. Бог може все — розбійник тому свідок. Але Бог ніде не обіцяв рахувати того, хто знає й воліє відмовитися, як невинне дитя; а вимагати, що він мусить, — це сама твердість. Благодать ніколи не є нагородою за відкидання заповіді — бо тоді вона вже не благодать. Дорога й далі відкрита, і вона дитяча: схилися й охрестися на свою віру.

Хрещення дівчаток валить порівняння. Обрізання давали лише хлопчикам:

Буття 17:12 · Кожен хлопець ваш восьмиденний буде вам обрізаний, з роду в рід, як народжений у домі, так і куплений за срібло в якогось чужинця, що він не з твого насіння.

Якщо хрещення — безпосередня заміна обрізання, то жодну дівчинку ніколи не слід було б хрестити. Те, що ми все ж хрестимо дівчат, показує, що хрещення не є обрізанням. Але тут будьмо чесні, бо найкращі речники думки про завіт мають відповідь: та сама різниця стосується й дорослих — обрізали лише чоловіків, а дорослих жінок хрестять. Отже, хрещення дівчаток само по собі не валить порівняння; воно лише показує, що знак змінено. Суперечка ніколи не про **форму** — стать чи вік, — а про **кого**: про того, хто вірує. І саме там лежить глибший розтин.

Перший розтин — Бог Сам наново визначає завіт. Найкращі речники думки про завіт вимагають: покажіть нам, де Письмо скасовує місце дітей. Але Бог це сказав. Він визначає новий завіт власними словами — виразно проти старого:

Євреїв 8:11 · І не навчатиме більше ніхто свого земляка чи брата свого, кажучи: «Пізнай Господа!» Бо всі будуть знати Мене, від малого до великого.

Завваж, що несе це слово. Гебрейське «знати» тут — *yada* יָדָע^{H3045} — не холодне знання, а досвідне знання: близьке до завіту, сердечне знати, те саме слово, що й коли «Адам пізнав (*yada*) свою жінку» (Бут.

4:1). А обітниця в тому, що всі так знатимуть Бога — «від найменшого до найбільшого» — «бо Я милостивий буду до їхніх неправд» (Євр. 8:12). Грека передає обітницю словом *eídō eĩdō*^{G1492}, «знати»; але вся вага лежить на одному слові — всі. Отже, новий завіт не має стану «члена, якого ще треба навчати пізнавати Господа». Але це точно те, чим є немовля: той, хто ще не знає Його досвідно, той, кого треба навчати. Тоді завіт іще не його — і не його знак. Це і є скасування, якого шукає думка про завіт: не одного вірша, а підвалини завіту.

І тут стоїть єдина відповідь думки про завіт. Вона скаже: «Євреїв 8:11 стосується невидимої церкви — вибраних, що справді знають Бога; видима ж громада завжди змішана, і саме до неї ми хрестимо дітей.» Три речі це валять. По-перше: саме проти цієї змішаності й названо новий завіт — «не такий завіт, якого Я був склав із їхніми батьками... бо вони не залишилися в Моєму завіті» (Євр. 8:9). Хибою старого завіту було те, що він уміщав тих, хто не зостався; вносити змішаність назад — це робити з нового завіту старий. По-друге: слова про змішане тіло стосуються світу, а не свідомо змішаної громади — «Поле — це **світ**», каже Сам Ісус (Мт. 13:38). Нарешті — і ось розрізнення, на якому все висить: що громада на ділі вміщає фальшивих визнавців — правда (Симон увірував, охрестився й однак був ненавернений — Дії 8:13,21), — але вони ввійшли через фальшиве визнання, а не через правило хрестити того, хто не вірує. Письмо ніколи, ані разу, не хрестить нікого без визнання: «Ті, що прийняли його слово... охрестилися» (Дії 2:41); «коли ж повірили... хрестилися» (Дії 8:12); «увірували й охрестилися» (Дії 18:8). А ті доми, що їх наводять проти цього, випробувано один за одним у розділах про Корнилія, Лідію й тюремного наглядача — і в жодному не згадано ані одного немовляти. Отже, засада видимої громади — визнана віра, а не народження. Змішане на ділі через лицемірів — це зовсім інше, ніж змішане навмисне через хрещення того, хто не може вірити. Хрещення немовлят змішує не випадково, а за правилом — і це саме та засада, яку новий завіт відкидає.

Другий розтин — Бог Сам наново визначає «насіння». Уся будівля спочиває на тому, що знак іде до «насіння» і що діти є насінням. Але послухай гебрейське: «насіння» — *zera* זֵרָה^{H2233}, а Бог сказав, що Його *zera* назветься (*qara* קָרָה^{H7121}) «через Ісака» (Бут. 21:12) — дитя обітниці, а не первородний за тілом. Бог називає насіння через вибрання, а не через народження. Бо Він розділив насіння вже в самому домі Авраама: Ізмаїл був власною плоттю Авраама, обрізаний тринадцятилітнім

(Бут. 17:25), — і однак відкинутий, не дитя обітниці. Знак сидів у тілі; обітниця бігла іншою дорогою:

Римлян 9:7-8 · і не всі діти Авраамові, що вони з насіння його, але: «По Ісакові буде наречене тобі насіння». Цебто не тілесні діти — то діти Божі, але діти обітниці залічуються за насіння.

Отже, знак ніколи не доводив становища в завіті — навіть за самого Авраама. Тіло діставало ножа; обітниця бігла через віру. А хто ж тепер насіння? Письмо каже це прямо: «ті, хто з віри, — вони сини Авраамові» (Гал. 3:7); «коли ж ви Христові, то ви насіння Авраамове» (Гал. 3:29). Кажуть «насіння» — Письмо відповідає: насіння з віри, ніколи з тіла. Так будівля падає на власній історії. Обидва розтини влучають не в дах, а в підмурок — завіт і насіння. І обидва ці слова визначив Сам Бог. Щоб вислизнути, треба наново визначити те, що Бог уже вирішив, — а це і є вчитування власного там, де Письмо сказало ясно.

Діти, на яких він покликається, обертаються проти нього. Ісус і малі діти:

Марка 10:13-15 · І приносили до Нього дітей, щоб Він доторкнувся до них, учні ж спиняли тих, хто приносив. А коли Ісус це побачив, то обурився й сказав їм: «Пустіть дітей приходити до Мене й не бороніть їм, бо таких Царство Боже. Поправді кажу вам: Хто Божого Царства не прийме, як дитя, той у нього не увійде.»

Модерзон сам визнає, що це місце не про хрещення, — і все ж уживає його. Дві речі валять цей ужиток. По-перше: Ісус поблагословив дітей і поклав на них руки; Він їх не христив. Місце, де Ісус виразно не хрестить дітей, не можна зробити підставою, щоб їх хрестити. По-друге: те, що малі безпечні в Бога, спочиває не на спірному «таких» (грецькою τοιοῦτον, «таких, як ці») тут, а на місцях, що кажуть це прямо — «так само нема волі Отця вашого Небесного, щоб загинув один із цих малих» (Мт. 18:14), і Давид про своє померле немовля: «я піду до нього, а воно вже не вернеться до мене» (2 Сам. 12:23). Якщо діти вже в Божих руках через благодать, то їм не потрібен обряд, щоб їх увести. І грека розрізняє: Марко вживає παιδίον παιδίου^{G3813} (дитя,

що може прийти й бути взяті на руки), Лука вживає *bréphos* βρέφος^{G1025} (немовля, Лк. 18:15) — але жоден наказ про хрещення в Новому Завіті ніколи не вживає *brephos*.

А «святі діти» (1 Кор. 7:14) — не підстава для хрещення:

1 Коринтян 7:14 · Бо чоловік невіруючий освячується в дружині, а дружина невіруюча освячується в чоловікові віруючому; інакше нечисті були б ваші діти, а тепер вони святі.

Той самий вірш «освячує» невіруюче подружжя. Ніхто не гадає, що невіруючого чоловіка чи дружину через те треба христити. «Святий» тут — це родинна, домашня приналежність, а не доручення хрестити.

Його єдиний справжній козир. Лишаються Дії 2:39:

Дії 2:39 · Бо для вас ця обітниця, і для ваших дітей, і для всіх, що далеко, скільки б їх Господь, Бог наш, не покликав».

Це єдине місце зі справжньою вагою — і навіть воно підкопане власним звучанням. «Обітниця» — це дар Святого Духа (в. 38), прийнятий вірою. «Діти» — *téknon téknon*^{G5043} — нащадки, а не *brephos*, немовлята. А речення замикає уточнення «скільки б Господь не **покликав**» (*proskaléō προσκαλέω*) — поклик, який треба почути. Якби «діти» давали право на хрещення без віри, то «всі, що далеко» мали б давати те саме — тоді весь світ був би охрещений. Це розглянуто в усій повноті в [Крізь воду](#), розділі «Перша заповідь».

Скажімо ясно: думка про завіт, що лежить в основі розділу, — це справжнє питання, тому це не нуль. Але з близько десяти місць Письма, які він наводить, лише Дії 2:39 несуть реальне твердження за хрещення немовлят, та й те підкопане словом «покликав». Решта або не про хрещення, або говорять проти нього.

І Сам Господь поставив на цьому печать — на одному чоловікові. Никодим уже мав усе, що знак завіту, даний у немовлячому віці, міг дати: обрізаний восьмого дня, син Авраамів, учитель Ізраїлю. І йому Ісус каже: ти мусиш народитися згори, з води й Духа (Ів. 3:5). Але завваж, коли це сказано — перед хрестом, перед П'ятдесятницею. Хрещення в Ім'я Ісуса ще не існувало; «вода й Дух» тут тому не можуть означати християнського хрещення. І Ісус тлумачить Сам Себе: те, що в вірші 5 Він зве «народженим із води й Духа», Він одразу повторює

просто як «народжене з Духа» (Ів. 3:6,8) — одне-єдине «з» (ek ἐκ^{G1537}) сполучає ці двоє. Вода й Дух — це не два народження, а одне; вода — це власне очищення Духа, а не окрема купіль поряд. Навпаки, Ісус докоряє йому: «Ти вчитель Ізраїлів, — і цього не знаєш?» (Ів. 3:10) — а людині можна докоряти лише за те, що вона недобачає того, що Письмо вже відкрило. Якби Ісус мав на думці християнське хрещення, Він аж ніяк не міг би докоряти Никодимові за незнання обряду, якого ще не було. Те, що він мав би знати, уже стояло написане — прямо — у самих пророків.

Бо це не був прихований прообраз, який він міг недобачити. «Я дам вам нове серце, і нового духа дам у ваше нутро. І вийму кам'яне серце... і дам вам серце з плоті» (Єз. 36:26); «і дам Свого Духа у ваше нутро» (в. 27) — та сама обітниця ще раз у того ж пророка (Єз. 11:19-20). Давид просив про це ясними словами: «Сотвори в мені, Боже, чисте серце» (Пс. 51:12) — а слово bara בָּרָא^{H1254}, слово творіння з Буття 1:1, у Письмі вживане лише з Богом як тим, хто діє: не підновити старе серце, а сотворити нове. Мойсей сказав це так само одверто: «Господь, Бог твій, обріже твоє серце... щоб ти любив Його» (Повт. 30:6) — обрізання, яке Сам Бог чинить усередині, того, що обряд на тілі був лише тінню. І Єремія: «Дам Закона Свого в середину їхню, і на їхньому серці його напишу» (Єр. 31:33). Це не була загадка, схована в прообразі; це була відкрита обітниця, написана наскрізь через Мойсея, Давида й пророків, — і вчитель Ізраїлю мав би знати її напам'ять.

І три речі повторюються в кожному з цих слів — і вони й є вся справа: це завжди **Бог** чинить, завжди **в серці**, і завжди зустрінете живою душею, що відповідає. Давид просить про це; народ потім має ходити в заповідях (Єз. 36:27); обрізане серце любить (Повт. 30:6). Ані разу це не щось, що чиниться над непритомним водою — це Боже новотворче діло, прийняте в пробудженій душі. Тому навіть голе відродження, без жодної тіні, вказує на того, хто вірує.

До того ж докір кусає подвійно. Бо думка про відродження через воду не була чужа і його власному світові. Поганин, що навертався до Бога Ізраїлевого, сходив у воду й виходив знову, і вчені звали його «як новонароджене дитя». Той звичай був давній — давніший, ніж учені встигли закріпити його на письмі, — і вчитель Ізраїлю знав цю мову; він лише ніколи не обернув її на самого себе. Саме це робить Ісус: навіть обрізаний син Авраама мусить народитися згори. Та вага спочиває не на звичаї, а лише на власному слові пророка; вода

новонаверненого — це тінь, а відродження, що його обіцяє Бог, — саме тіло.

А ця вода нового народження — не пізній винахід; вона стоїть у Письмі, яке Никодим сам мав. Згадай Наамана, сирійця, поганина: «зійшов він до Йордану й занурився сім разів... і сталося тіло його, як тіло малого хлоп'яти, і став він чистий» (2 Цар. 5:14). Послухай слова під сподом: «занурився» — tabal טָבַל^{H2881} — те саме слово, що за єврейською тевілою, зануренням; «знову» — shuv שׁוּב^{H7725}, слово для повернення й оновлення; «мале хлоп'я» — naar נֶעַר^{H5288}, слово, що сягає аж до немовляти; а «чистий» — taher טָהַר^{H2891} — точно те саме слово, що вживає Єзекіїль, коли Бог обіцяє «і станете чисті» (Єз. 36:25). Глянь же, що несе цей один вірш: чужинець сходить, занурюється, виходить знову як дитя, і стає чистий — увесь образ чужинця, відродженого через воду, за шістсот років, перше ніж якийсь рабин написав хоч один рядок. Це не навчає хрещення; це зображує нове народження так ясно, що вчитель Ізраїлю аж ніяк не міг недобачити. Відродження через воду вчені ніколи не вигадували — воно вже лежало в його ж пророків.

Тут гострий читач оберне це: «Але ж Єзекіїлева чиста вода саме сповнюється в хрещенні — отже, вірш обґрунтовує хрещення, а не виключає його.» Прочитай тоді сам вірш. Це Бог кропить чистою водою (zaraq צָרַק^{H2236}, Єз. 36:25) — Його власна завітна дія, чинена зсередини над серцем, а не обряд, що його виконують над людиною (див. «Форма хрещення»). «Я дам вам нове серце... Я дам Свого Духа у ваше нутро» (в. 26-27) — усе це Боже діло в людині. Тому Ісус посилає Никодима до пророка, а не до купелі: те, що обіцяє Єзекіїль, — це нове народження, яке чинить Дух, а хрещення потім припечатує, — а не вода, що його чинить.

І тут Модерзон зазнає поразки: якби знак завіту, даний у немовлячому віці, сам по собі вистачав, щоб увести людину всередину, то Никодим уже був би всередині. Він не є. Рукотворне обрізання не зробило його відродженим; у нове народження він мусив увійти сам, вірою (Ів. 3:15-16). Це Колосян 2:11-12 у плоті й крові: довершено обрізаний, який усе одно мусив народитися згори.

Chapter 14

Уся праведність

14.1 Заперечення Модерзона

Не збагну, як люди з цих слів Ісуса можуть виснувати конечність христитися так само, як христився Ісус... Хто береться сповнити всяку праведність, той опинився під законом і не розуміє Євангелії.

— Ернст Модерзон, «Уся праведність»

Прочитай його сам: Модерзон, «Уся праведність».

14.2 Відповідь

Тут ми мусимо розділити справу надвоє, бо в одному Модерзон хибить, а в іншому влучає.

Він хибить — бо валить опудало. Він гадає, що ми виводимо конечність хрещення з того, ніби ми маємо наслідувати неповторне хрещення Ісуса й так «сповнити всяку праведність» самі (Мт. 3:15). Але справа хрещення віруючих ґрунтує хрещення не на наслідуванні — вона ґрунтує його на поєднанні:

Римлян 6:3-4 · Чи ви не знаєте, що всі ми, охрещені в Христа Ісуса, у смерть Його охрестилися? Отож, ми поховані з Ним хрещенням у смерть, щоб, як воскрес Христос із мертвих славою Отця, так і ми ходили в новині життя.

«Охрещені в Христа» — грецькою *eis eis*^{G1519}, усередину. Ми не копіюємо хрещення Ісуса; ми поєднуємося з ним. Наша вода — Його вода; Його смерть стає нашою. Тоді не влучає заперечення «Його хрещення було неповторне, тож ми не можемо вивести з нього обов'язку» — бо ми не виводимо жодного наслідування, ми входимо в те, що Він учинив. А те, що Він сповнив усяку праведність (Мт. 3:15), і є саме

підставою того, що наше хрещення — не досягнення ділами, а вступ у Його довершене діло.

І ось серце цього: хрещення є місцем, де стара людина ховається, а нова постає. «Ми **поховані** з Ним хрещенням... щоб і ми **ходили в новині життя**» (Рим. 6:4); «наша **стара людина** розп'ялася з Ним» (Рим. 6:6). Хто виходить із води, той «**скинув стару людину**» і «**зодягнувся в Христа**» (Кол. 3:9; Гал. 3:27) — він «**нове створіння**; стародавнє минуло» (2 Кор. 5:17). Павло прямо зве це «**купіллю відродження**» (Тита 3:5). Те, що Модерзон обертає на порожню зовнішню дію, у Письмі стало гробом і місцем народження.

Та послухай, хто народжує: купіль «відроджує й відновлює **Святим Духом**» (Тита 3:5); «народжене з **Духа** — то дух» (Ів. 3:6), і Дух «дише, де хоче» (Ів. 3:8). Не вода відроджує — а **Дух**, прийнятий **вірою** («через віру в силу Бога», Кол. 2:12). Вода — це місце й завіт — **конечна, але не причина**: як вода обмиває зовнішнє, так Дух очищає внутрішнє. І саме тому — бо нове народження є ділом Духа, прийнятим вірою — воно аж ніяк не може народитися в невіруючому немовляті самою водою; якби вода сама собою відроджувала, то хрещення немовлят діяло б. Так Модерзон хибить з обох боків: хрещення — це ні порожня церемонія, ні магічна вода, а місце, де той, хто вірує, народжується згори наново й ховає стару людину.

Тут поважність і благодать в одному. Іван каже це одним словом, яке ми часто губимо в перекладі: «Хто вірує в Сина, той має вічне життя; а хто не кориться Синові, той життя не побачить» (Ів. 3:36) — грецькою *apeitheo ἀπειθέω*^{G544}, бути неслухняним, а не лише сумніватися. Віра й послух — одне. Та це сказано не щоб тебе залякати; це сказано, щоб тебе здобути. Той, Хто кличе тебе до води, — це Той самий, Хто помер за тебе й заступається за тебе (Євр. 7:25). Тож воно не висить над тобою як вирок — воно стоїть як відчинені двері. Прийди; схилися й охрестися на свою віру.

Він влучає — і це слід сказати ясно. Його глибше застереження правдиве:

Галатів 5:4 · Ви, що Законом виправдуєтесь, відлучилися від Христа, від благодаті відпали.

Якщо хрещення зробити ділом закону, що має заслужити праведність, то людина опинилася під законом і «відпала від благодаті». Це справжня

й конечна сторожа — і сторона хрещення віруючих мусить її почути. Хрещення — це відповідь віри, що вже спасає, а не діло, що спасає. Хто хреститься, щоб стати досить добрим, той не зрозумів; хто хреститься тому, що Христос зробив його досить добрим, той кориться.

Та є й протилежна небезпека, і вона власне Модерзонова: зневажати заповідь за те, що вона надто проста. «Якщо послух у тому, щоб дати себе занурити, то це легко», — каже він. Нааман сказав те саме. Він чекав великого діла, а пророк звелів йому лише: «Іди, і вимийся сім раз у Йордані, — і вздоровиться тіло твоє тобі, і будеш чистий» (2 Цар. 5:10). Тоді він розлютився — хіба ж річки в Дамаску не такі ж добрі? — і мало не вернувся додому так само прокаженим. Але слуги його сказали: «Коли б велику річ говорив тобі пророк, чи ж ти не зробив би? А що ж, коли він сказав тобі тільки: умийся — і будеш чистий!» (2 Цар. 5:13). Аж коли він схилювся перед «надто простою» заповіддю й зійшов у воду, то став чистий — «як тіло малого хлоп'яти» (2 Цар. 5:14). Просте ніколи не було дешевим; воно було випробуванням, чи він скориться. Глузувати з послуху за те, що він легкий, — це чинити Нааманову помилку — і мало не проминути очищення.

Скажімо ясно: із двох тверджень тут одне хибить (поєднання — не наслідування), а одне влучає (стережися робити з хрещення заслужне діло). Точка рівноваги, яку обидві сторони мусять тримати: хрещення — це заповідана відповідь на спасенну віру, ні неонов'язковий додаток, ні діло спасіння.

Chapter 15

Форма хрещення

15.1 Заперечення Модерзона

Неправда, що baptizo завжди означає «занурювати»... Сини Ізраїлеві всі охрестилися в Мойсея у хмарі та в морі — а ми знаємо, що вони перейшли море сухоногими. Отже, тут ідеться про хрещення, при якому не було жодної води.

— Ернст Модерзон, «Форма хрещення»

Прочитай його сам: [Модерзон, «Форма хрещення»](#).

15.2 Відповідь

Тут Модерзон гадає, що стоїть найміцніше. Та саме тут він робить помилку категорії: він уживає старозавітну тінь, щоб вирішити форму новозавітного обряду.

1 Коринтян 10:1-2 · Не хочу я, браття, щоб ви не знали, що під хмарою всі наші отці були, і всі перейшли через море, і всі охрестилися в Мойсея у хмарі та в морі,

Бо те, що наводить Модерзон, — не хрещення, а образ його. Ізраїль «охрестився в Мойсея у хмарі та в морі» (1 Кор. 10:2): вони пройшли **крізь** воду, з хмарою над собою й морем, як мур, по обидва боки. Це аналогія, тінь (Кол. 2:17) — і сам образ у тому, що людина йде крізь воду й оточена нею. Це образ **занурення**, а не образ кроплення. А те, що вони йшли **сухоногими**, каже щось про чудо, а не про форму хрещення. Річ не в тім, що вода зникла, а в тім, що вона стояла довкола них. Читати «сухоногі» як «отже, хрещення може бути сухим» — це перевертати образ догори ногами — і плутати старозавітний прообраз із новозавітним обрядом.

І навіть якби надати питанню форми ваги, воно не торкається справжньої суперечки книги. Вона ніколи не була про кількість води,

а про суб'єкта: визнаючий віруючий чи недієздатне немовля. Модерзон уживає доказ про форму, щоб обороняти хрещення немовлят, — але навіть слушний довід про форму не сягнув би тієї мети.

Але осердя слова, та й сам обряд, — це саме занурення. baptízō βαπτίζω^{G907} — це не коротке вмочання báptō βάπτω^{G911} — воно означає тривале занурення, що перетворює (як овоч спершу вмочають, а тоді занурюють, доки він не заквашений). Практика апостолів це potwierджує: «зійшли обидва до води... коли ж вони вийшли з води» (Дії 8:38-39); образ у Римлян 6:4 (поховані й воскреслі) це передбачає. А якби хрещення було кропленням чи поливанням, то й слова були б — rhantízō ῥαντίζω^{G4472} (кропити, про кров, Євр. 9) і ekchéō ἐκχέω^{G1632} (виливати, про Духа, Дії 2), — але Дух ніколи не вжив їх про водне хрещення, ані разу.

15.3 «Та хіба Єзекііль не кропить»

Єзекіїля 36:25 · І покроплю вас чистою водою, — і станете чисті; від усіх ваших нечистот і від усіх ваших бовванів очищу вас.

Модерзон хапається і за цей вірш як за «біблійну форму» хрещення. Але глянь, хто діє — і яке слово. «Покроплю» тут — zaraq רָאֵץ^{H2236}, те саме слово, що й коли Мойсей «покропив кров'ю народ» (Вих. 24:8): власна завітна дія Бога, чинена зсередини над серцем. Це не слово для тонкого кроплення ісопом (nazah נָזַח^{H5137}, Чис. 19). Отже, Єзекіїль описує не форму хрещення, а те, що Бог чинить у серці перед хрещенням: він кропить серце до чистоти — а очищений сам сходить у воду. Вірш про кроплення стоїть перед хрещенням, а не замість занурення.

Ефесян 4:5 · один Господь, одна віра, одне хрещення,

Скажімо ясно: у Новому Завіті хрещення є повне занурення — це слово, це образ (людина йде крізь воду), це практика апостолів. Єдине, у чому Модерзон має рацію, — це що кількість води не є магічною умовою спасіння: спасає віра. Але звідти до «отже, можна покропити немовля» — подвійний хибний крок: він плутає старозавітну тінь із новозавітним обрядом і він підмінює суб'єкта — віруючого — немовлям. Він не влучає в мету; він цілить не в ту мету.

А це не був новий звичай. Хрещення Іванове промовляло мовою, яку знав кожен юдей, — **мікве**, ритуальна купіль очищення: повне

занурення в «живу воду», у яку людина сама сходила, перехід завіту нечистий→чистий через воду. Гебрейське слово для цього обмивання було *gāḥaṣ* גָּחַץ^{H7364} — омивати все тіло, як спершу обмито священика Аарона (Лев. 8:6), як Нааманові звелено вимитися в Йордані (2 Цар. 5:10,13), і як прокажений обмивався в очищенні (Лев. 14:8-9). Дві риси мікве вказували вперед: що обряд був повним зануренням і що він стосувався того, хто сам сходить униз. Але то була тінь (Кол. 2:17; Євр. 9:10) — хрещення в Христі є дійсність, на яку вона вказувала.

І глянь, що сталося, коли Нааман скорився. Єлисей звелів йому вимитися (*gāḥaṣ*); але коли він зійшов, то занурився — *tabal* טָבַל^{H2881}, занурення, те саме слово, що стало єврейською тевілою, а потім грецьким *baptizō*, — сім разів, «і вздоровилося тіло його, знову (*shuv* שׁוּב^{H7725}), як тіло **малого хлоп'яти** (*naar* נֶעָר^{H5288}), і він став **чистий** (*taher* טָהַר^{H2891})» (2 Цар. 5:14) — саме те слово очищення, що вживає Єзекіїль (Єз. 36:25). Тут лежить уся відповідь Модерзонові в одному-єдиному образі: відродження через воду належить тому, хто сам сходить униз, сам кориться й виходить як новонароджене дитя. Наамана треба було вмовляти, щоб скорився, і він обрав зійти вниз. Непритомне немовля не може ні зійти, ні скоритися, ні обрати — його можна принести до води, але воно не може народитися згори там. Сам образ, що його Письмо дає про нове народження через воду — чужинець, відроджений як дитя, — це дорога свідомого новонаверненого, пряма протилежність кропленню немовлят. І це написано за шістсот років, перше ніж якийсь рабин закріпив це на пергаменті: не пізній винахід, а власна тінь пророків про хрещення віруючих. (Повне тло мікве розгорнуте в [Крізь воду](#); увесь знак Наамана, слово за словом, у [Нааман](#).)

І послухай, що несе саме слово: гебрейське мікве — *miqveh* מִקְוֶה^{H4723} — означає не лише «зібрання вод», а й надію (від *qavah* קָוָה^{H6960}, чекати й надіятися). Ці двоє — одне й те саме слово. І пророк сполучає їх: «Господи, **Надіє** (*miqveh*) Ізраїлева... джерело **живої води**» (Єр. 17:13). Справжнє мікве — справжня надія, жива вода, в яку сходять, — це Сам Бог. Тому хрещення ніколи не є самою лише водою: це зійти в Того, Хто є джерело, і вийти знову, новим.

Chapter 16

Завершення

16.1 Заперечення Модерзона

Хто стає на цю дорогу, той дуже легко впадає в законництво та вузькосердя... Тим самим розривають вузол єдності між Божими дітьми. «Один Господь, одна віра, одне хрещення.»

— Ернст Модерзон, «Завершення»

Прочитай його сам: [Модерзон, «Завершення»](#).

16.2 Відповідь

Тут Модерзон найкращий, і це треба сказати ясно: його осторога проти законництва й вузькосердя стоїть. Відмовити щирому братові у Христі місця за столом Господнім тому, що він, на нашу думку, «не так охрещений», або таврувати Боже дитя як «нехрищене» — це і є той партійний дух, що з ним боровся Павло (1 Кор. 1:12-17; Дії 15:1). Хто здобуває людей, той не здобуває їх зневагою. Ми приймаємо цю осторогу до себе — і ця книга написана без того духу: ми не оголошуємо Модерзона нехристиянином і нікого не зачиняємо назовні.

Та його позитивне вчення — «не дай охреститися наново, бо твоє немовляче хрещення чинне» — спочиває на ланці, що не тримає:

Ефесян 4:5 · один Господь, одна віра, одне хрещення,

«Одне хрещення» передбачає, що хрещення немовляти є хрещенням. А саме це ми й заперечуємо. Недієздатний ніколи не прийняв «одного хрещення» — віру й воду, — тож коли віруючий хреститься, це не повторне хрещення, а його перше правдиве хрещення. Апостоли вчинили достоту це:

Дії 19:4-5 · І промовив Павло: «Іван христив хрещенням на покаяння, говорячи людям, щоб вірили в Того, Хто прийде

по ньому, цебто в Ісуса.» Як почули ж оце, то христились вони на Ім'я Господа Ісуса.

Ці мужі вже були охрещені Івановим хрещенням. І все ж Павло дав охрестити їх наново — на Ім'я Ісуса — бо перше хрещення не було повним. Тоді «одне хрещення» — не доказ проти хрещення віруючих; воно і є те одне правдиве хрещення.

Тут хтось заперечить: «Та Іванове хрещення було лише підготовче; хрещення немовлят — повне християнське хрещення, тож порівняння не тримає.» Спитай тоді, що робить хрещення повним. Не сама формула, а віра, яку вона виражає. Іванове хрещення несло принаймні покайння й віру (Дії 19:4); немовляча ж вода не несе ні того, ні того. Якщо навіть віруюче хрещення покайння мусило вступити дорогою хрещенню в Ім'я Ісуса, то хрещення без віри має ще менше права бути «тим одним».

Скажімо ясно: Модерзонова любов влучає — ми не повинні відмовляти одне одному в християнстві. Та його вчення, що не слід христитися на свою віру, спочиває на засновку, якого Письмо не дає: ніби хрещення без віри вже є «тим одним хрещенням». Воно ним не є.

І це треба сказати просто, бо воно дорого коштувало. Там, де Письмо його зраджує, Модерзон спирається не на «так говорить Господь», а на те, що він відчуває за правильне, — і на коло: «одне хрещення» забороняє повторне хрещення лише тоді, коли ти вже визнав, що хрещення немовляти було хрещенням. Почуття й засновок, а не ясне свідчення Слова. І плід немалий: його писання спинило багатьох від послуху Христові в хрещенні — переконавши їх, що вони вже охрещені, тоді як вони ніколи не прийняли «одного хрещення», віри й води. Вчення, що зачиняє двері до послуху, міряється не добрим наміром автора, а Словом.

Тому ми не даємо йому навіть його слова. «Повторного хрещення» не існує — бо повторно христити передбачає перше хрещення, а недієздатний його ніколи не дістав. Хто був облитий водою немовлям і тепер сходить у воду в вірі, той христиться не наново; він христиться вперше. Саме це слово — то аргумент, прокрадений у наличку. Кажемо це не з погорди до чоловіка. Та власне тому й не мовчимо про те, що вчинило вчення. Просимо тебе вчинити, як ті веряни: випробуй кожную ланку самим Словом (Дії 17:11). Чого Письмо не несе, те не тримає. А про хрещення на твою віру Письмо каже ясне «так».

Будьмо відверті щодо того, що тут робимо: ми кладемо його власні слова на стіл і просимо тебе впізнати, кого вони вражають. Модерзон остерігає того, хто хоче христитися на свою віру, щоб не впав «у законництво та вузькосердя» і не «розірвав вузла єдності між Божими дітьми». Та глянь, кого ці слова вражають: того, хто лише хоче скоритися своєму Господеві. Це його таврують як вузьколобного раба закону й розкольника — і не одна щира душа була зранена саме цим: засоромлена за те, що прагне послуху, відмовлена від того, щоб зійти у воду. Тоді осторога обертається проти того, хто її дав. Не вузькосердя — схилитися перед заповіддю Христовою, і не любов — соромом гнати Боже дитя до непослуху. Ми повертаємо ці слова — не щоб зранити, а щоб той, хто вже зраний, побачив, де їхнє місце.

А який же був плід? Тут ступаємо обережно, бо Письмо проводить тонку межу. Нове народження дає Дух, через віру — не вода; дім Корнилія прийняв Святого Духа перед хрещенням (Дії 10:44-47), і «хто ж не ввірує — засуджений буде» (Мр. 16:16). Тож «без хрещення нема нового народження» — неправда. Але й хрещення — не якась необов'язкова церемонія: воно — винесення назовні нового народження, розіграні поховання й воскресіння (Рим. 6:4), — а хто відмовився, той «відкинув Божу волю про себе» (Лк. 7:30). Тому й плід подвійний. Ті, що спочили на немовлячому хрещенні без віри, лишилися лежати мертві — не від нестачі води, а від нестачі віри: «маєш ім'я, ніби живий, а ти мертвий» (Об. 3:1). А правдиві віруючі були спинені від того послуху, що його звелів Христос, — від винесення назовні того життя, яким вони вже володіли. Ні те, ні те не мале.

А дехто скаже: навіщо змагатися — ми ж хочемо єдності. Але послухай, чим єдність є. Павло в'яже «єдність Духа» з «один Господь, одна віра, **одне хрещення**» (Еф. 4:3-5) — єдність спочиває на тому одному правдивому хрещенні, а не на тому, щоб про нього мовчати. Ісус молився: «Освяти Ти їх **правдою**... щоб були всі одно» (Ів. 17:17,21) — єдність струмує з правди, а не повз неї; «чи ж ходять обоє разом, як не змовились?» (Ам. 3:3). Єдність, що вимагає замовчати заповідь Христову, — не єдність Духа; це тіло вдає її. А вдавання нікого не відроджує: тіло не може поєднатися в правдивій радості, доки ще не оновлене в Бозі (2 Кор. 5:17). Фальшивий мир тримається лише доти, доки ми не станемо перед судом (2 Кор. 5:10). Тому ми кличемо до того одного правдивого хрещення — не проти єдності, а до неї.

16.3 Останнє слово: почуй і відчини сам

Наостанок слово — не до Модерзона, а до тебе, читачу. Є в Письмі ще одна Церква, що спокійно спочивала в тому, що, як їй здавалося, вона мала: «Я багатий, і збагатів, і нічого не потребу» — а Господь мусив сказати: «ти не знаєш, що ти нужденний, і мізерний, і вбогий, і сліпий, і голий» (Об. 3:17). Ось небезпека покладатися на знак, прийнятий немовлям: казати «я охрещений, мені нічого не бракує» — і не знати. Та послухай, що Христос тоді робить — Він не засуджує тебе, Він стукає:

Об'явлення 3:19-20 · Кого Я люблю, тих докоряю та караю.
Будь же ревний і покайся! Ось Я стою під дверима та стукаю:
коли хто почує Мій голос і двері відчинить, Я до нього ввійду,
і буду вечеряти з ним, а він зо Мною.

І завваж, хто стукає і до якого столу. Це **Жених** (Ів. 3:29), а стіл, до якого Він хоче ввійти, — то весільна вечеря. Бо ось чим хрещення є насправді: **весільним днем**. Жоден окремий текст не зве хрещення вінчанням цим словом — це образ, а не виклад одного вірша; та образ тримається, бо Письмо вкупі вказує туди, і сам шлюбний текст говорить про наречену, очищену «купіллю водяною в слові» (Еф. 5:26). Віра — то любов, що вже горить; Дух — то перстень, Його завдаток (Еф. 1:14); наречена заручена «чистою дівою» (2 Кор. 11:2); а хрещення — саме вінчання, де вона сходить униз, мовить своє «так» перед Богом і свідками, зодягається в Христа (Гал. 3:27), і двоє стають одним (Еф. 5:31-32). Сам Жених перший зійшов у воду (Мт. 3:15); хрещення — то день, коли наречена відповідає «так». І глянь тоді, чому дитину не можна привести як наречену: **нікого не вінчають неприотним**. «Так» мусить дати той, хто може його дати, — хто чує голос і сам відчиняє двері. Це вся ця книга, зібрана в один образ, і це сенс її назви: те «так», на яке чекає Жених, — це власне «так» нареченої. Тож скажи його й ти — почуй Його голос, відчини двері й охрестися на свою віру.

Chapter 17

Підсумок: де книга хибить

Ось уся справа вкупі. Книга Модерзона тепла й учена, але вона спочиває радше на пастирському почутті та успадкованій традиції, ніж на самому Письмі, — а на самому спірному питанні вона хибить коловим доказом. Питання, яке належить вирішити, — чи хрещення немовлят узагалі є чинним, біблійним хрещенням. Та його осердя-доказ — «у тебе вже є твоє одне хрещення (Еф. 4:5), не христися наново» — діє лише тоді, коли хрещення немовляти вже рахується за хрещення. Тим самим він кладе відповідь у засновок: хрещення немовлят є хрещенням, бо так припускається, а не тому, що він показав це з Письма. Саме слово «повторне хрещення» робить той самий викрут — щось є повторним хрещенням лише тоді, коли перша подія вже була хрещенням; а коли ні, то хрещення віруючого — перше й єдине, не повторення. Отже, доказ спочиває якраз на тому, що мало бути доведене. Решта хиб іде вісьмома впізнаваними взірцями.

17.1 Вісім хиб

1. Доказ із мовчання (чотири доми). Корнилій, Лідія, тюремний наглядач, Крисп — він вчитує немовлят туди, де текст не згадує жодного. А там, де текст говорить, він говорить проти нього: «Дух Святий злинув на всіх, хто слухав слова» (Дії 10:44); «вони Слово Господнє звіщали йому та всім, хто був у домі його» (Дії 16:32); «увірували та христились» (Дії 18:8).

2. Ейзегеза — вчитування. Марко 10 («пустіть дітей приходити») та 1 Кор. 7:14 («діти святі») не про хрещення. Він сам це визнає щодо Марка 10 — і все ж уживає його. А 1 Кор. 7:14 «освячує» й невіруюче подружжя; ніхто його не христить.

3. Хибно прочитана грека. Матвія 28:19 має одне наказове дієслово — чиніть учнями — а християчи й навчаючи — дієприслівники. Жодного «спершу хрести, потім навчай» немає. Його спростування Марка 16:16 спочиває на синтаксичній помилці.

4. Зламаний міст: обрізання → хрещення. Падає від двох речей: обрізання давали лише хлопчикам (Бут. 17:12) — тож кожне хрещення дівчинки визнає, що хрещення ≠ обрізання; а його ж ключовий текст каже «з Ним і воскресли вірою» (Кол. 2:12), тоді як Рим. 4:11 робить знак печаттю на вірі, що вже є.

5. Єдиний справжній козир — і чому він падає. Дії 2:39 («для вас ця обітниця, і для ваших дітей») — це єдине його місце зі справжньою вагою. Та «діти» — τέκνον τέκνον^{G5043} (нащадки), а не brephos (немовлята), і речення замикає «скільки б їх Господь не **покликав**» — поклик, який треба почути.

6. Правильно, та повз мету. Щодо форми він має рацію: βαπτίζω не завжди означає занурювати (1 Кор. 10:2 — суху переправу названо хрещенням). Але форма ніколи не була суперечкою. Питання — про суб'єкта: віруючий чи немовля, — а цього доказ про форму не торкається.

7. Правильно про законництво — хибно про «оголошення нехристиянином». Що хрещення не слід робити ділом закону, яке заслуговує спасіння, — правда, і це ми приймаємо до себе (Гал. 5:4). Та Модерзон убирає заперечення в навантажене слово: ніби той, хто кличе охрещеного немовлям до послуху, «оголошує його нехристиянином». Письмо так не чинить ніколи. Іти за ясним наказом Христовим — це не напад на віру брата, це власний плід віри (Ів. 14:15). Ми не дамо «нікого не оголошувати нехристиянином» стати приводом замовчувати заповідь. Послух нікого не позбавляє християнства — небезпека саме в тому, щоб відсунути заповідь.

8. Прецедент — не припис. Його доказ «апостольського» хрещення немовлят не біблійний, а від отців Церкви III століття (Тертуліан, Оріген). Прецедент — не припис; оспорюваний звичай не є апостольським наказом.

17.2 Позитивне, в одному рядку

Кожне хрещення в Діях, де Письмо згадує власну відповідь охрещеного, іде тим самим порядком: звістити → почути → увірувати → охрестити. І Сам Ісус виніс вирок протилежній дорозі: то фарисеї «відкинули Божу волю про себе» (Лк. 7:30) — грецькою *atheteo ἀθετέω*^{G114}, відкинути Божу раду. Це достоту та сама **дія**, що й коли Він засудив традицію

понад Слово (Мр. 7:13, гр. *ακούω ὁμολόω*^{G208}): відсунути вбік те, що Бог сказав.

17.3 Прообраз, в одному вірші

А Письмо дає образ в одному-єдиному вірші. Нааман, сирієць — поганин без пактових прав — зійшов униз у Йордан, занурився (*tabal*, корінь за грецьким *baptizō*), вийшов знову «як тіло малого хлоп'яти» (*na'ar*), і став чистий (*taher* — Єзекіїлеве власне слово очищення, Єз. 36:25). Сходження, занурення, нове народження й очищення в одному реченні про свідомого, слухняного наверненого — пряма протилежність кропленню немовлят, за шістсот років, перше ніж якийсь рабин. Так Старий Завіт зображує хрещення віруючих. І Сам Ісус підніс саме цього чоловіка при найпершому Своєму об'явленні як Месії: у синагозі в Назареті Він читав Ісаю, сказав «сьогодні сповнилися ці писання», а тоді вказав на одного прокаженого, що очистився за днів Єлисея, — «тільки Нааман сиріянин» (Лк. 4:27). З усієї історії Ізраїля Він вибрав слухняного чужинця, що зійшов у Йордан, — і це викликало таку лют, що вони хотіли скинути Його зі скелі (Лк. 4:28-29). (Розгорнуто в «Формі хрещення» та в окремій книзі [Нааман](#).)

17.4 Вирок

На самому спірному питанні — хрещення невіруючого немовляти — лише одне з близько 26 наведених місць Письма несе реальне твердження (Дії 2:39), та й те підкопане власним звучанням.

Найгірший — метод. Модерзон пише монолог, перебраний за діалог. Співрозмовник поступається в кожнісінькому пункті — «Ви маєте рацію», «мушу визнати», «цього я раніше ніколи не знав», — тоді як контраргументи стрічають почуттям і культурою, а не Письмом. А коли постає вимога свідчення з Письма, її відмахують жартом — «спитай їх, чи вживають вони парасольки», — наче суб'єкт хрещення був байдужим звичаєм нарівні зі звичкою ховатися від дощу. Читач дістає відчуття, ніби бачив обидві сторони, тоді як Письмо так і не озвалося.

Коли текст мовчить, він заповнює тишу ймовірністю: Тертуліан був проти хрещення немовлят — отже, воно існувало — отже, воно апостольське. Він обертає Тертуліанів спротив на доказ того, проти чого Тертуліан боровся. А там, де текст говорить проти нього, він

однаково ним користується: Марко 10 «насправді не має нічого спільного з хрещенням», визнає він — а тоді робить цей вірш «міцною опорою для хрещення немовлят». В «Усій праведності» він вивертає слова Ісуса про послух на доказ проти того, щоб коритися: «Так, але, друже, якщо послух у тому, щоб дати себе занурити, то це легко.» Він робить заповідь надто дешевою — щоб читач засоромлено відступив від неї.

Книга влучає там, де обороняє побічні точки (любов), але хибить там, де має довести власну справу.

І тут книга обертається від Модерзона до тебе. Ісус зробив любов і послух одним: «Хто не любить Мене, той не береже Моїх слів» (Ів. 14:24). «Чого звете Мене: Господи, Господи, та не робите того, що Я говорю?» (Лк. 6:46). А Іван ріже до кости: «Хто говорить: Пізнав я Його, але заповідей Його не дотримує, той брехун, і немає в нім правди» (1 Ів. 2:4). Це не наш вирок над кимось — це власна проба Вчителя, і вона проба для кожного з нас. Чи бачиш ти, що Він кличе тебе до води, і все ж стримуєшся? Тоді питання не в тому, чи ти відчуваєш, що любиш Його, а чи ти робиш те, що Він каже.

Тому, любий читачу: коли ти звеш Його Господом, то роби, що Він каже. Увіруй — і охрестися (Мр. 16:16). Не вдруге; а вперше, по правді.

Chapter 18

До певного читача

Є людина, яка намагається досягнути власне спасіння самотужки — власними руками, власною силою — і не зупиняється, щоб почути, що насправді каже Бог. Вона йде поруч із Богом, паралельно, але ніколи не з'єднується з Ним; це дві лінії, що тягнуться пліч-о-пліч вічно, але ніколи не перетинаються. Якщо це про тебе, ти відчуєш це ще до того, як тобі скажуть. Можливо, ти навіть той, хто мав бути близьким до Бога: зростав при вівтарі, одягнений у традицію, святий за іменем від колиски. Ти добрий на поверхні, часом теплий, швидкий на допомогу; ти багато даєш — і все ж, між словами, де пильність слабшає, скупість виявляється до тих, хто тобі найближчий, а всередині — порожнеча. Ти витрачаєш свої сили, намагаючись утримувати гарний фасад, і це коштує тобі всього — і ще більше. У тебе завжди є причина — добра, завжди нова — ніколи не приєднатися до живої спільноти віруючих. Ти той, хто каже в собі: ні — видіння, сни, знамення і чуда, це не для мене. Той, хто каже я вірю, я вірю — а насправді не вірить. Той, хто підносить себе, святий-святий у власних вустах, а людські звичаї ставить вище написаного Слова. Той, хто тримається літери й називає літеру любов'ю, але роздає з порожнечі, яка ніколи не наповнюється; у тілі, намагаючись виробити власне спасіння, і завжди — завжди — безсилий; стомлений тілом, виснажений, з життєвою силою, що згасає, бо немає кореня. Те, що далі, сказано не м'яко, але й не жорстоко. Це сказано свідомо, як хірург ріже — у вірності істині, бо істина — єдине, що ще може до тебе дістатися. І найгостріше слово Писання до людини, яка тримається Писань і шукає людської слави, зовсім не спрямоване на розпусних грішників; воно було сказане віч-на-віч найрелігійнішим людям Ісусових часів — тим, хто був певен, що стоїть близько до Бога:

Івана 5:39-40, UBIO · Дослідіть не Писання, бо ви думаете, що в них маєте вічне життя, вони ж свідчать про Мене! Та до Мене прийти ви не хочете, щоб мати життя.

Івана 5:44, UBIO · Як ви можете вірувати, коли славу один від одного приймаєте, а слави тієї, що від Бога Єдиного, не прагнете ви?

Івана 12:43, UBIO · Бо любили вони славу людську більше, аніж славу Божу.

Тита 1:16, UBIO · Вони твердять, немов знають Бога, але відкидаються вчинками, будши бридкі й неслухняні, і до всякого доброго діла нездатні.

До того, хто ставить людські постанови — обряд, здійснений над тобою, перш ніж ти міг вірити — понад ясну заповідь Слова, Господь промовляє з жахливою прямою:

Марка 7:8-9, UBIO · Занехавши заповідь Божу, передань людських ви тримаєтесь: обмиваєте глеки та чаші, і багато такого подібного й іншого робите ви. І сказав Він до них: Спритно відкидаєте ви заповідь Божу, аби зберегти своє передання.

Марка 7:13, UBIO · порушуючи Боже Слово вашим переданням, що його ви самі встановили. І багато такого ви іншого робите.

Матвія 15:8-9, UBIO · Оці люди устами шанують Мене, серце ж їхнє далеко від Мене! Та однак надаремне шанують Мене, бо навчають наук людських заповідей...

До того, хто сам себе підносить — хто дякує Богові, що він не такий, як інші люди:

Луки 18:11-14, UBIO · Фарисей, ставши, так молився про себе: Дякую, Боже, Тобі, що я не такий, як інші люди: здирщики, несправедні, перелюбні, або як цей митник. Я пощу два рази на тиждень, даю десятину з усього, що тільки надбаю! А митник здалека стояв, та й очей навіть звести до неба не смів, але бив себе в груди й казав: Боже, будь милостивий до мене грішного!... Говорю вам, що цей повернувся до дому свого більш виправданий, аніж той. Бо кожен, хто підноситься, буде понижений, хто ж понижається, той піднесеться.

До життєвого подвигу тримати зовнішність гарною — усієї виснажливої дисципліни гарного фасаду — Господь промовляє найсуворішим образом, який Він коли-небудь малював про релігійних людей, і малював Його, плачучи над їхнім містом:

Матвія 23:27-28, UBIO · Горе вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що подібні до гробів побілених, які гарними зверху здаються, а всередині повні трупних кісток та всякої нечистоти! Так і ви, назовні здаєтеся людям за праведних, а всередині повні лицемірства та беззаконня!

2 Тимофія 3:5, UBIO · вони мають вигляд благочестя, але сили його відреклися. Відвертайсь від таких!

Об'явлення 3:1, UBIO · А до Ангола Церкви в Сардах напиши: Оце каже Той, Хто має сім Божих духів і сім зір: Я знаю діла твої, що маєш ім'я, ніби живий, а ти мертвий.

До того, хто багато дає й роздає з порожнечі — зовні здається добрим, як хмара, що обіцяє дощ, але нічого не несе:

1 Коринтян 13:3, UBIO · І коли я роздам усі маєтки свої, і коли я віддам своє тіло на спалення, та любови не маю, то пожитку не матиму жадного!

Приповісті 25:14, UBIO · Хмари та вітер, а немає дощу це людина, що чваниться даром, та його не дає.

Юди 1:12, UBIO · Вони скелі підводні на ваших вечереях любови, бо з вами без страху їдять та себе попасають; хмари безводні, що носяться вітром; осінні дерева безплідні, двічі померлі, викорінені;

До того, хто покладається на власні діла — тіло не може довершити того, що лише Дух починає, і жоден список добрих учинків не виправдовує:

Ісая 64:5, UBIO · Ти стрічаєш того, хто радіє та праведність чинить, отих, що вони на дорогах Твоїх пам'ятають про Тебе. Та розгнівався Ти, бо ми в тому згрішили навіки та несправедливими стали!

Галатів 2:16, UBIO · А коли ми дізнались, що людина не може бути виправдана ділами Закону, але тільки вірою в Христа Ісуса, то ми ввірували в Христа Ісуса, щоб нам виправдатися вірою в Христа, а не ділами Закону. Бо жадна людина ділами Закону не буде виправдана!

Галатів 3:3, UBIO · Чи ж ви аж такі нерозумні? Духом почавши, кінчите тепер тілом?

І до стомленого, висохлого, який завжди не дотягує: Писання пояснює навіть виснаження. Чоловік, що тримається тіла як за свою силу, живе на випалених місцях і не бачить, коли приходить добро; чоловік, що має коріння біля потоку, навіть не знає посухи — а без Нього, як прямо каже виноградна лоза, ви нічого не можете зробити:

Єремія 17:5-8, UBIO · Так говорить Господь: Проклятий той муж, що надію кладе на людину, і робить раменом своїм слабу плоть, а від Господа серце його відступає! І він буде, як голий той кущ у степу, і не побачить, щоб добре прийшло, і він пробуватиме в краї сухому в пустині, у краї солоному та незамешканому... Благословенний той муж, що покладається на Господа, що Господь то надія його! І він буде, як дерево те, над водою посаджене, що над потоком пускає коріння своє, і не боїться, як прийде спекота, і його листя зелене, і в році посухи не буде журитись, і не перестане приносити плоду!

Івана 15:5, UBIO · Я Виноградина, ви галуззя! Хто в Мені перебуває, а Я в ньому, той рясно зароджує, бо без Мене нічого чинити не можете ви.

І до постійного виправдання — завжди слухного, завжди свіжо поновленого — ніколи не приєднатися до живої збірки віруючих: Слово почуло його давно й назвало, без гніву: як у декого звичай. Вугілля, відкладене від багаття, не залишиться запаленим.

Євреїв 10:24-25, UBIO · І уважаймо один за одним для заохоти до любови й до добрих учинків. Не кидаймо збору свого, як то звичай у деяких, але заохочуймося, і тим більше, скільки більше ви бачите, що зближається день той.

І до зовнішнього серця: різниця між релігією і життям — це різниця між літерою і Духом, між ходінням поруч з Ним і єднанням з Ним — бо двоє не підуть разом, якщо не згодні, а паралельні лінії ніколи не перетинаються; але хто з'єднається з Господом, стає з Ним одним духом (1 Коринтян 6:17):

Римлян 2:28-29, UBIO · Бо не той юдей, що є ним назовні, і не то обрізання, що назовні на тілі, але той, що є юдей потаємно, духово, і обрізання серця духом, а не за буквою; і йому похвала не від людей, а від Бога.

Римлян 8:9, UBIO · А ви не в тілі, але в дусі, бо Дух Божий живе в вас. А коли хто не має Христового Духа, той не Його.

Amos 3:3, UBIO · Чи йдуть двоє разом, якщо не умовились?

І до того, хто каже не для мене: знамення не затримуються від тебе через примху, і обітниця ніколи не була обгороджена для іншого століття чи іншого народу. Знамення йдуть ланцюгом, перша ланка якого — віра-й-хрещення — а обітниця, промовлена тим самим подихом, що й наказ хреститися, звернена до тебе по імені:

Марка 16:17-18, UBIO · А тих, хто ввірує, супроводити будуть ознаки такі: у Ім'я Моє демонів будуть вигонити, говоритимуть мовами новими, братимуть змії; а коли смертодійне що вип'ють, не буде їм шкодити; кластимуть руки на хворих, і добре їм буде!

Дії 2:39, UBIO · Бо для вас ця обітниця, і для ваших дітей, і для всіх, що далеко знаходяться, кого б тільки покликав Господь, Бог наш.

І зрозумій, чому цей розділ говорить так гостро — чому він не пом'якшується. Нам наказано говорити так. Вартові поставлені на мурах і не можуть мовчати; вартовий, який бачить меч і залишається ввічливим, відповідає за кров; і те, що нам прошептано на вухо, ми покликані проголошувати з дахів. Ной був проповідником правди перед потопом (2 Петра 2:5) — і ось поворот, який тільки Бог міг написати: коли прийшла вода, та сама вода, що судила світ, несла ковчег — і Петро каже, що та вода є прообразом хрещення. Вода, якої ти унікав, — це вода, що спасає.

Ісає 62:6, UBIO · На мурах твоїх, Єрусалиме, Я поставив сторожу, ніколи не буде мовчати вона цілий день та всю ніч. Ви, хто пригадує Господа, не замовкніть,

Єзекіїль 33:6, UBIO · А той вартовий, коли б побачив меч, що йде, і не засурмив би в сурму, а народ не був би обережний, і прийшов би меч, і захопив би одного з них, то він був би узятий за гріх свій, а його кров Я жадаю з руки вартового.

Матвія 10:27, UBIO · Що кажу Я вам потемки, говоріть те при світлі, що ж на вухо ви чуєте проповідуйте те на дахах.

1 Петра 3:20-21, UBIO · вони колись непокірливі були, як їх Боже довготерпіння чекало за Ноевих днів, коли будувався ковчег, що в ньому мало, цебто вісім душ, спаслось від води. Того образ, хрищення не тілесної нечистоти позбуття, але обітниця Богові доброго сумління, спасає тепер і нас воскресенням Ісуса Христа,

І послухай, що чекає по той бік покладання всього — не ще одна вимога, а спокій, якого ти жодного разу не відчув у всій своїй релігії:

Матвія 11:28-30, UBIO · Прийдіть до Мене, усі струджені та обтяжені, і Я вас заспокою! Візьміть на себе ярмо Моє, і навчіться від Мене, бо Я тихий і серцем покірливий, і знайдете спокій душам своїм. Бож ярмо Моє любе, а тягар Мій легкий!

Заперечення, які ти носиш, не відкинуті геть — вони зважені в цій книзі, одне за одним: дім Корнилія, дім Лідії, в'язничний сторож у Филипах, Авраам і заповіт, отці Церкви, власні слова Модерзона. Зваж їх проти Слова, як ти щойно зважив власне серце. І коли зважиш — прийди до води. Те, чого ти уникав, — це те, що спасає. Якщо ж ти хочеш побачити, як глибоко лежить цей зразок — сама вічність, покладена в твоє серце й віддзеркалена в самих літерах Писання — то на тебе чекає окрема мандрівка: [Olam](#) — п'ятий вимір, дорога й [печать](#) та її розділ «Дорога, просто розказана», який пройде решту Дороги разом із тобою.

Chapter 19

До пастиря

Останнє слово, особливо до тебе, хто навчає інших. Книга поклала все відкрито — Модерзон цитований дослівно, кожне твердження випробуване Письмом; нічого не сховано. Тобі довірено багато: ти поставлений пастирем «Церкви Божої, яку власною кров'ю набув Він» (Дії 20:28), щоб пильнувати душі й «здати справу» (Євр. 13:17). А від того, кому багато довірено, вимагається більше: «кому багато повірено, від того ще більше жадатимуть» (Лк. 12:48), і «ми, учителі, приймемо суворіший осуд» (Як. 3:1). Не тому, що ярмо Вчителя важке — ні, «ярмо бо Моє любе, а тягар Мій легкий» (Мт. 11:30), — а тому, що ти відповідаєш за те, чого навчаєш інших. І коли ти заведеш їх у блуд, так що вони не народяться згори, це стосується більше, ніж тебе самого. А коли вибереш мовчанку, то й вона не вихід: сторож, що бачить небезпеку й мовчить, сам несе провину. «Коли б сторож побачив меч, що надходить, та не засурмив би в сурму, і народ не був би застережений... то кров його з руки сторожа жадатиму» (Єз. 33:6). Мовчанка в цьому питанні не означає браку відповідальності, якщо ти справді поставлений учителем чи пастирем.

Тож слухай уважно: пастир, що відсуває вбік одну ясну заповідь Христову, хибить не лише за себе — він зачиняє двері перед іншими. Ісус сказав це тодішнім учителям із горем: «Зачиняєте ви Царство Небесне перед людьми, бо й самі не входите, ані тих, хто хоче ввійти, не пускаєте ввійти» (Мт. 23:13); «ви забрали ключа розуміння» (Лк. 11:52). І «коли сліпий водить сліпого, обидва впадуть у яму» (Мт. 15:14). Кожна душа відповідає за себе (Рим. 14:12); але хто навчає отару вважати наказ Учителя необов'язковим, той відповідає за те, чого навчив, — бо він повів їх геть від спочинку, а не до нього. Та там ти не безсилий, і ще є час: знаєш це — то рятуй їх. «Рятуй узятих на смерть, також тих, хто на страту хитається, — хіба ж їх не вдержиш?» (Прип. 24:11). А виправдання «ми цього не знали» не встоїть перед Тим, «Хто серця випробовує... і віддасть кожній людині за вчинком її» (Прип. 24:12).

Якщо це стосується тебе, то навернися, доки двері відчинені: «Кого Я люблю, тих докоряю та караю» (Об. 3:19). Тож випробуй це з усією

старанністю, якої вимагає служба; досліджуй Письмо сам, як веряни випробовували навіть Павла (Дії 17:11), і зваж сам найважчі тексти: Євр. 10:26-29; Євр. 6:4-6; 2 Пет. 2:20-22. А тоді приведи отару до води, що звелів Учитель. Вірний пастир не боїться цієї проби — він веде в ній перед. І коли «з'явиться Архипастир, ви приймете нев'янучого вінка слави» (1 Пет. 5:4).

А Письмо робить поважність ще гострішою. Коли Саул скорився наполовину й пощадив найкраще «на жертву», Самуїл відповів: «Послух ліпший за жертву... Бо **непокірливість** — **як гріх ворожбитства**, а свавілля — як ідолопоклонство» (1 Сам. 15:22-23). Почуй це чисто: триматися впертістю успадкованого звичаю проти ясної заповіді — хай навіть в ім'я любови чи єдності — для Бога споріднене з чародійством та ідолом. Не тому, що той, хто це робить, чародій, а тому, що сама впертість — то, що Він важить, а не жертва, яку ти приносиш натомість. Послух ліпший за найкращу жертву.

А щоб це не лишилось відстороненим, зваж його на двох найшанованіших іменах новітнього пробудження — бо ця невдача носить обличчя доброї людини куди частіше, ніж лихої. Велике доручення — то одне речення з двома дієсловами: «християчи їх... навчаючи їх зберігати все те, що Я вам заповів» (Мт. 28:19-20). Викресли хрещення — і ти не спростив доручення, ти розсік його надвое. А «хто знає, як чинити добро, та не чинить, той має гріх» (Як. 4:17). Ернст Модерзон — «німецький Моуді» — учинив більше, ніж занедбав заповідь: він узяв перо, щоб вести щирі душі геть від води, боронячи купіль, до якої його немовлям принесли. Та американський Моуді, чиїм ім'ям його названо, не виправдав себе тим, що хвалив її. Дуайт Моуді вшанував хрещення устами — «Хрещення добре на своєму місці; борони Боже, щоб я сказав щось проти нього» — і тим самим подихом поставив його поряд із ходінням до церкви та перегортанням нової сторінки, застерігаючи лиш, що «можеш христитися у видиму церкву, а проте не христитися в Божого Сина» («Дорога до Бога» — «Ворота в Царство»; те саме й у його проповідях [Дивна любов](#)). Правда, наскільки сягала; та у своєму великому заклику він кликав людей до нового народження, а до води — ніколи, називаючи хрещення лиш на те, щоб застерегти від нього, тоді як апостоли ані разу не дали віруючому відійти без нього (Дії 2:38,41; 8:36-38; 10:48). Один вів людей геть; другий не хотів вести їх усередину. Жоден не вчинив того, що Учитель чинив і звелів, — бо Сам Господь зійшов у Йордан, «щоб виконати нам усю правду» (Мт. 3:15), і звелів нам чинити те саме (Мт. 28:19; Мр. 16:16). «Оці

люди устами шанують Мене, серце ж їхнє далеко від Мене» (Мт. 15:8). Почуй це без пом'якшення: пастир, що не поведе отари своєї до води, відкидає заповідь ділом, хоч би як тепло благословляв її словом. Де стоять тепер той чи той — судити Богові, не нам (2 Тим. 2:19; Рим. 14:4), — та їхній приклад — то засторога, написана великими літерами, і ти, хто навчаєш, не смієш її повторити.

19.1 Коли надходить спротив

Слово й до тебе, хто це читає й хоче зійти за Учителем у воду, — бо ти можеш зустріти три останні заперечення, і добре знати їх, перше ніж вони прийдуть. Перше — це **єдність**: «не змагайся, ми ж хочемо бути одно.» Та послухай, про що Ісус справді молився: «Освяти Ти їх правдою, — Твоє слово є правда», а тоді «щоб були всі одно» (Ів. 17:17,21). Єдність, якої Він просить, виростає з правди; її ніколи не купують, відкладаючи правду вбік. Хто тримається ясної заповіді, той не розколює — розриває той, хто перетлумачує заповідь. Ти не ламаєш єдності; ти тримаєшся тієї одної віри, на якій вона спочиває.

Друге заперечення звучить незаперечно: «Та є ж одне хрещення (Еф. 4:5) — не треба хреститися наново.» Але прочитай увесь вірш: «один Господь, **одна віра**, одне хрещення.» Те одне хрещення зв'язане з тією одною вірою, в тому самому подиху. Те, що вчинили з тобою немовлям, без віри, ще не було тим хрещенням — це була дія без того одного, що робить хрещення хрещенням. Тому ти христишся не «вдруге»: ти приймаєш те одне хрещення вперше. Власне Модерзонове питання — «чи маю хреститися ще раз?» — має тоді одну відповідь: ні, це і є той один раз.

А третє заперечення, тонше й поважніше за обидва, — це діла: «Хрещення — то щось, що ти робиш, а спасаємось ми благодаттю, не з діл» (Еф. 2:8-9). Воно вbrane в саму зброю Євангелії — і тим-то небезпечне. Та поглянь, куди Письмо кладе цю купіль. У тому самому реченні, де Павло каже поряд «не з діл», він ставить хрещення на протилежний бік від діл: «Не з діл праведности, що ми їх учинили були... а... купілью відродження» (Тит. 3:5). Купіль не серед відкинутих діл; вона і є та милість, що спасає. Та вона й не могла б бути ділом, бо й сама віра ним не є: «хто не виконує, але вірує ... віра його порухується в праведність» (Рим. 4:4-5). Хрещення — то віра, що кориться: у ньому ти приймаєш, а не заробляєш, — близнюк віри й покаяння, яких ніхто не важиться назвати ділом. Тож заперечення валиться

на власному вірші: хто таврує хрещення ділом, щоб відмахнутись від нього словом «не з діл», той узяв те єдине, що Бог поставив на бік милости, і потяг його на бік заслуги — і дав своїй системі перевершити Господа: «Спритно відкидаєте ви заповідь Божу, аби зберегти своє передання» (Мр. 7:9). Благодать не звільняє від заповіді, що дав Христос. Благодать — то причина, чому Він її дав.

І заперечення падає ще перше, ніж розгорнуто Письмо, — воно валиться на власній логіці. Усе висить на однім слизькім слові: діло. В устах Павла «діло» — це вчинок, яким людина силкується зробити Бога своїм боржником, щоб заробити (Рим. 4:4). У цьому ж запереченні «діло» тихцем розширюється й означає будь-що, що людина взагалі робить. Погодсь на це — і дивись, що воно спалює дощенту: **вірувати — то щось, що ти робиш; каятися — то щось, що ти робиш; приходити до Христа — то щось, що ти робиш**, — отже, за тим самим міркуванням «не з діл» заборонило б і віру, і покаяння, і не лишилось би Євангелії, яку проповідувати. Засновок, що викреслює віру й покаяння, сам себе спростував. Тож заперечник не може мати це на думці — і не має: він лишає віру й покаяння вільним прийняттям, а ділом таврує тільки хрещення, без жодної засадничої межі поміж ними. То не тлумачення; то **упереджений виверт** — слово «діло» вигнуте так, щоб виключити ту одну заповідь, якої він уже наперед намислив уникнути. І завваж іронію: людина, що це підносить, гадає, ніби боронить Письмо — «не з діл!» — тоді як насправді йде за людським висновком, якого текст ніколи не робить і якому прямо перечить (Тит. 3:5). Вона поставила власне міркування над Словом, якому нібито кориться. **У цьому пункті найпевніший, що йде за Біблією, — саме той, хто за нею не йде.**

І знай оце, перше ніж зійдеш: спротив воді не завжди в думці — для декого він відчутний у тілі. Письмо цього не соромиться. Там, де Христос наближається визволити невільника, дух нечистий кричить і опирається: «Що Тобі до нас... Ти прийшов вигубити нас? » (Мр. 1:24); а в мить визволення «і, закричавши та міцно затрясши, той вийшов; і він став, немов мертвий ... А Ісус узяв за руку його та й підвів його, і той устав » (Мр. 9:26-27) — сам образ хрещення: униз, немов мертвий, і вгору — живим. Ось чому дехто, виходячи з окультизму чи давнього рабства, свідчить про боротьбу над краєм води — задуху, тягнення назад, силу не свою, — і чому свідки, що стоять там, бачать це теж. Ми не вигадуюмо драми; Письмо записує такі визволення саме в цій подобі — натовп «слухав і бачив» (Дії 8:6), «духи нечисті

виходили з криком великим» з багатьох (Дії 8:7), — і визволені й досі про це розповідають. Причина ясна: хрещення прилучає тебе до хреста, де Христос «роззброївши начальства та влади... переміг їх» (Кол. 2:15). Вода — то виселення. Тож коли щось у тобі чи довкола тебе бореться, аби втримати тебе від неї, не читай цього як привід чекати — читай як свідчення про те, що вода означає. Перемогу не тобі здобувати над рікою; її здобуто на хресті, який ріка звіщає.

І ось чому ворог витрачає всю свою лютість саме на цьому порозі понад усе: це та **смерть**, що кінчає його владу — «хто вмер, той звільнився від гріха» (Рим. 6:7), — день, коли душу «визволено з влади темряви й переставлено до Царства улюбленого Сина Його» (Кол. 1:13); вода, що спасає, — то самий «образ» потоку, який колись затопив жорстокий світ (1 Пет. 3:20-21). Це виселення, і його не відкликати. Та завваж, як він бореться, бо більшість ніколи не відчує цього в тілі — він бореться в **умі**. Йому рідко потрібен прояв; досить доводу. Письмо показує його при ділі «в синах неслухняности» (Еф. 2:2), як він вихоплює слово, «щоб не ввірували й не спаслися вони» (Лк. 8:12), псуючи ум від простоти, що в Христі (2 Кор. 11:3), — так що найясніша заповідь усього Письма опиняється похованою під найвитонченішими запереченнями. Коли Учитель наставив Свій стіл, покликані не проклинали Його: «і зачали всі однаково відпрошуватися» — поле, воли, жінка (Лк. 14:18-20). Розсудливо, поважно й згубно. Ось чому спротив так часто вбраний у ризу богослов'я — «хрещення — то діло», «мене христили дитиною», «є ж одне хрещення», «не розділяй» — і кожне відчувається як власне обачне міркування людини, бо людина «надиться й зводиться пожадливістю власною» (Як. 1:14), тоді як інший нашіптує їй доказ. І свідки згодні: спитай тих, хто врешті зійшов у воду, і багато хто розкаже те саме — дивну неохоту, приплив доводів і зволікань аж до самого краю ріки, «ще не тепер», «мушу зрозуміти більше», «це не потрібно» — а тоді, по той бік, доводи зникли, і мир, якого не пояснити. Та неохота ніколи не була міркуванням; то був спротив. Тому «зброя нашого воювання не тілесна, але сильна Богом на зруйнування твердинь; ми руйнуємо задуми і всяку високість, що підіймається проти пізнання Бога» (2 Кор. 10:4-5) — і це вся праця цієї книги: зруйнувати задуми, що стоять між душею та водою. Тож коли виправдання підіймаються в тобі, не довіряй їм; зваж їх, як зважила ця книга, проти ясного слова.

Але тут засторога обертається доброю новиною, і вся справа доходить до спочинку. Не досить, щоб дім був випорожнений — на це якраз і

числить ворог. Почуй Самого Господа: коли дух нечистий виходить і згодом вертається, «то знаходить його порожнім, заметеним і прибраним. Тоді він іде, і бере сім інших духів, лютіших за себе, і входять вони та й живуть там; і буде останнє тій людині гірше за перше» (Мт. 12:43-45). Заметений дім — не безпечний дім; очищене життя, перегорнута сторінка, обряд, звершений над порожньою душею, — усе воно заметене й прибране, і все воно порожнє, і порожній дім забирають назад. Ось сама причина, чому хрещення сполучене, у власнім Господнім порядку, з даром Духа: «Покайтеся, і нехай же охреститься кожен із вас... і дара Духа Святого ви приймете » (Дії 2:38). Вода не лише виселяє давнього мешканця; вона — той поріг, на яким правдивий Господар бере посідання, — дане нове серце й «духа Свого дам Я до вашого нутра» (Єз. 36:26-27), — так що тіло стає «храмом Духа Святого, що живе Він у вас» (1 Кор. 6:19), і повеління, що стоїть, тепер таке: «наповнюйтесь Духом» (Еф. 5:18). Це та охорона, якої сім духів не зламають: не порожня кімната, заметена на їхнє повернення, а дім, **зайнятий** Іншим. Тож не задовольняйся тим, що лиш очищений чи лиш переконаний. Зійди у воду, умри для старого й наповнись — бо найпевніша сторожа проти всякого духа, що хотів би вернутись, — то Дух, що прийшов зостатися.

Бач це ясно, щоб ніхто не міг відняти його в тебе: ти ні бунтівник, ні гордїй, ні розкольник. Ти коришся. А коли хтось вийде проти тебе з цими трьома картами, він простягає тобі не Письмо, а настрій довкола нього. Зваж аргумент проти Слова, як ця книга чинила від першої сторінки, — і зійди у воду.

Chapter 20

Свідчення

Тут Письмо доказало. Усе попереднє стоїть на самому Слові — і так має бути. Та Бог заохочує нас розповідати про те, що Він учинив: «Іди до дому свого, до своїх, та їм розповіж, які речі великі Господь учинив тобі» (Мр. 5:19); «ви будете Мені за свідків» (Дії 1:8); і віруючі «перемогли його кров'ю Агнця та словом свого свідчення» (Об. 12:11). Тому цей останній розділ — не доказ; це свідчення. Видіння чи слово від Бога ніколи не закладає вчення; ми й не тлумачимо Біблії за почуттями чи відчуттями, а слухаємо її. Це завжди слід випробовувати на Письмі, ніколи не ставити над ним:

1 Солунян 5:21 · Усе досліджуйте, тримайтеся доброго!

Та коли Святий Дух веде людину достоту до того, чого Слово навчає незалежно, — перше ніж людина сама знає це місце Письма, — тоді це підтвердження, що варте, щоб ним поділитися. Ось два.

20.1 Нове народження — і три яйця

Коли я прийняв Ісуса у 2008-му, я дістав видіння:

У видінні я стою на дні великого білого яйця... Знадвору в яйце входить м'яке світло... і я відчув, що все ніби чисте, ніякого безладу, нічого, тільки я.

— Народжений згори, «Спасіння стукає»

Образ мого власного духа, відродженого й очищеного в Бозі. Та я сумнівався в цьому видінні сім років. Тоді, у 2015-му, Бог відповів — на площі в Тронгеймі, у Норвегії. Ми ділилися Євангелією, і мене потягло до молодого чоловіка, що стояв разом із трьома молодими жінками. Звали його Азарія, молодіжний пастор, і вперше в житті він почув, як Святий Дух промовляє до нього чутним голосом — двічі, з тим самим наказом іти до центру:

Візьми з собою три яйця й піди до центру!

— Святий Дух до молодіжного пастора Азарії, Тронгейм,
2015

Він пішов, але нічого не знайшов у центрі й вертався незвичним шляхом — просто назустріч нам. Я сказав йому, що «яйця означають нове життя» — і лише в потязі додому того дня я зрозумів, що Отець по семи роках відповів мені: видіння в яйці було мій власний **новий дух, перше ніж я охрестився** — або «охрестився повторно», за чиїмось визначенням. Так, я був охрещений немовлям, але без жоднісінької різниці в душі — ось моє свідчення!

Три яйця, три молоді жінки, три Божі мужі — троїсте свідчення.
Бо на слові двох чи трьох свідків стоятиме справа (Повторення
Закону 19:15).

— Народжений згори, «Назад до Норвегії»

Завваж порядок: видіння підтвердило це, перше ніж я сам прочитав і зрозумів Біблію. А Слово, незалежно від мене, навчає достоту цього:

Івана 3:3 · Ісус відповів і до нього сказав: «Поправді, поправді кажу Я тобі: Коли хто не народиться згори, то не може побачити Божого Царства.»

Отже, Бог запечатав власну правду про нове народження за Своїм же судовим правилом — на двох чи трьох свідках (Повт. 19:15). Не щоб дати нове вчення, а щоб ствердити те, що вже написано.

20.2 Ablution — очищення, і діти

Друге слово прийшло до мене близько 2016-го, коли я роздумував, що стається з дітьми, які вмирають перше, ніж народяться згори:

Святий Дух дав мені слово *ablution*, поняття, значення якого я не знав... *Ablution* означає очищення... і діти вже в Божих руках **незалежно від хрещення**... Це у протиставленні до того, коли дитина стає дорослою й несе відповідальність за власне ставлення до Бога й за прийняття Ісуса. Жодне з моїх дітей справді не охрещене немовлям.

— Народжений згори, «Хрещення дорослих»

«Ablution» — від латинського ablutio, омивання. Лише потім я знайшов це написане: це грецьке baptismós βαπτισμός^{G909}, «обмивання», в Євр. 9:10. Воно привело мене до Левит 8, де Аарона ставлено на священика — обмитого **водою**, помазаного **олією**, і **кров** принесено. Ті самі три свідки:

1 Івана 5:7-8 · Бо троє свідчать: Дух, і вода, і кров, і ці троє — в одно.

Дух дав мені у 2016-му одне слово, що випередило всю справу цієї книги — що хрещення є очищенням, сповненням старозавітних очищень, де сходяться вода, Дух і кров. І тієї ж миті Він показав мені те, що ми бачили крізь усю відповідь: діти вже в Божих руках через благодать, а дорослий сам мусить вибрати.

А те, що Дух показав мені про дітей, Сам Учитель уже сказав. Лука розповідає, що приносили до Нього немовлят, і Він пригорнув їх: «Пустіть дітей приходити до Мене... бо таких Царство Боже» (Мр. 10:14; Лк. 18:16). Таких — грецькою τοιοῦτῶν τοιοῦτων^{G5108}, за їхнім родом, а не за їхнім ділом. І Він сказав це так само чисто: «Так само нема волі Отця вашого Небесного, щоб загинув один із цих малих» (Мт. 18:14) — не воля Отця, щоб один із них загинув.

І Закон сказав це вже. Коли цілий рід упав у пустелі за свою невіру, Господь оголосив про їхніх дітей:

Повторення Закону 1:39 · А ваші діти, про яких ви сказали: На здобич будуть вони, та сини ваші, що не знають сьогодні ні добра, ні зла, вони ввійдуть туди, і їм Я дам його, і вони посядуть його.

Поріг — це знати (yada יָדָע^{H3045}) добро й зло — те саме слово, що несе обітницю нового завіту: «усі будуть знати (yada) Мене» (Єр. 31:34). Хто ще не знає, того несе благодать, доки він сам зможе вибрати. Тому Давид міг сказати про своє померле немовля, цілком певний: «я піду до нього, а воно вже не вернеться до мене» (2 Сам. 12:23) — гебрейською я йду до нього (halakh הלך^{H1980}): возз'єднання, не втрата.

Євреїв 10:22 · то приступімо з щирим серцем, у повноті віри, окропивши серця від сумління лукавого та обмивши тіло чистою водою.

І тут сходиться все, що Він мені дав, в одному-єдиному вірші: «окропивши серця від сумління лукавого» — це *ablution*, очищення зсередини вірою; «обмивши тіло чистою водою» — це хрещення, що настало. Спершу серце, тоді вода — достоту той порядок, і достоту так тріснуло яйце.

І скажу це просто, бо воно належить сюди: я народився згори не всупереч моєму невірству, а з вірою завбільшки як зерно гірчичне — такою ж крихітною: майже ніщо, ледь помітною, і все ж Бог вшанував її, вшанував навіть слово, яке я промовив, спираючись на неї. Адже Господь сказав, що з вірою, не більшою за те зерно, людина може сказати горі, і «нічого не матимете неможливого» (Матвія 17:20). Так було і з тими трьома яйцями: маленьке слово віри — і Бог почав діяти, щоб підтвердити його. Коли я прийняв Христа за Господа, я ще не мав жодної віри в Біблію як Божє слово — але я шукав Бога багато років. І Той, Хто обіцяв, що ті, хто шукає Його всім серцем, знайдуть Його (Єр. 29:13), відповів. Я зрозумів згодом, що навіть саме шукання було Його ділом — «ніхто не може прийти до Мене, коли Отець... не притягне його» (Ів. 6:44); «ми любимо Його, бо Він перше нас полюбив» (1 Ів. 4:19) — і що віра була не моїм здобутком, а «Божим даром» (Еф. 2:8). Дух родить суверенно, як вітер, що «дише, де хоче» (Ів. 3:8). Тоді прийшло видіння, перше ніж я прочитав про це хоч слово в Письмі. А хрещення настало як наслідок — і саме там тріснуло яйце: стара людина була похована, нова — воскресена (Рим. 6:4).

Євангеліст казав, що мир відійде — і зовнішній, відчутний мир відійшов. Та інший мир залишився, усередині, де його не можна відняти: «Мир залишаю вам, Мій мир даю вам! Не так, як дає світ, даю Я вам» (Ів. 14:27); «мир Божий, що вищий від усякого розуму, хай береже серця ваші» (Флп. 4:7). Його я маю й досі — не так, як дає світ, а зсередини. І це теж я додаю лише як свідок; Слово несе вчення саме.

20.3 Свідок у наш час

Коли я працював саме над цією відповіддю Модерзонові, я натрапив на свідчення, якого не шукав, — і я не думаю, що це сталося випадково. Жінка на ім'я Луенн розповідає, як вісімнадцятилітньою її збила машина, і вона лежала вмираючи. Вона відчувала, як її тягне до погибелі, а сама кричала, що вона «добра людина», — вона, яка навіть глузувала з вислову «народжений згори». Тоді голос увірвався, як удар грому, і промовив достоту те, що Ісус сказав Никодимові:

Якщо ти не народишся згори, не ввійдеш у Царство Небесне.

— Голос, який Луенн почула на межі смерті

Її повернуло до життя власне Боже дихання, вона прийшла до віри й зійшла у воду. Достоту те, що ця книга каже від першої сторінки, вона побачила на межі смерті: нове народження — не вчення, яке можна відговорити, — воно сам вхід. Що це виявилось якраз тоді, коли писалася відповідь, я не вважаю випадком. Послухай, як вона розповідає це сама: [Подивися свідчення Луенн](#).

20.4 Наостанок

Я не кладу цього в основу вчення — Письмо несе його саме. Я додаю це як свідка: Слово переконало перше; тоді Бог підтвердив це в моєму житті. Уся розповідь — видіння, три яйця, хрещення й слово «ablu-tion» — стоїть у [Народжений згори](#).

А в основі всього цього лежить палке бажання самого Господа. Стоячи над містом, Він плакав: «Скільки разів Я хотів зібрати діти твої, як та квочка збирає під крила курчаток своїх, та ви не захотіли!» (Матвія 23:37). Але зауважте: квочка збирає своїх курчаток, своїх народжених малят. І ніхто не стає її курчам через воду, вилиту на нього немовлям, а лише через народження згори від живого Божого Слова (1 Петра 1:23). Саме так Він зібрав і мене: притягнув, розшукав і народив майже проти моєї власної віри. Малих Він уже несе на руках, а дорослих усе ще кличе під крило. І єдиний смуток, що залишився, — це Його давній біль: та ви не захотіли.

І навіть свідчення вказує назад, туди, де все почалося: до Слова. Кличеш Ісуса Господом — то роби, що Він каже, і твоя любов це покаже. Увіруй і охрестися.

Chapter 21

Співпрацівник

Ця книга говорить не сама по собі. У наш час Бог підняв інших людей, щоб вони проголошували те саме: хрещення належить тим, хто вірує; це не обряд, який звершують над немовлям, що спить, а поховання та воскресіння з Христом, до якого людина приходить через віру та покаєння. Саме так кожен навернений у книзі Дій приймав хрещення: без зволікань, у той самий день, коли увірував.

Одним із таких голосів є The Last Reformation (thelastreformation.com) — рух, започаткований Torben Søndergaard, який закликає церкву повернутися до життя, про яке ми читаємо в книзі Дій, до Євангелія, якому люди справді підкоряються, сходячи у воду, як це робили перші учні. Сама назва цього руху несе істину, на яку спирається ця книга: Реформація залишилася незавершеною. Лютер відновив вчення про виправдання вірою, але відновлення хрещення — як і всього простого життя перших християн — було відкладене на потім, і про це досі йдеться сьогодні.

Я не підтримую кожен акцент кожного вчителя, та мені це й не потрібно; жодна людина не є мірилом істини, ним є лише Писання. Але коли брат постає перед сплячим християнським світом і каже: «Хто увірує й охреститься, буде спасений», і платить за це ціну — перебуваючи понад рік під вартою та будучи висланим із країни за своє свідчення, — тоді я з радістю кажу: ось мій співпрацівник, і я шаную його.

How this was made

This is the author's own work. It was composed with [junifye](#) and an AI assistant, drawing its Scripture and original-language work (Greek, Hebrew, cross-references) from [Darash](#) (Hebrew darash, "to seek, inquire, study"), a tool and reference work for the Bible in its original languages.

A gift of support — [Stripe](#)

Scan to read this book online